

RUOVEDEN KUNNAN VARHAISKASVATUS-SUUNNITELMA 2026

Sisällys

1. Johdanto ... 3
2. Ruoveden kunnan alle kouluikäisten lasten varhaiskasvatuspalvelut ... 4
   2.1 Ruoveden kunta ... 4
   2.2 Varhaiskasvatusyksiköt ... 4
      2.2.1 Päiväkoti Metsäpolku ... 4
      2.2.2 Ryhmäperhepäiväkodit ... 6
      2.2.3. Esiopetus ... 7
   2.3 Ruoveden varhaiskasvatussuunnitelma ... 7
   2.4 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma ... 8
   2.5 Varhaiskasvatuksen siirtymäkäytännöt Ruovedellä ... 8
   2.6 Varhaiskasvatuksen painopistealueet Ruovedellä ... 9
3. Varhaiskasvatuksen tehtävät ja yleiset tavoitteet ... 14
   3.1 Varhaiskasvatuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet ... 14
   3.2 Varhaiskasvatus osana oppimisen polkua ... 14
   3.3 Arvoperusta ... 15
   3.4 Oppimiskäsitys ... 16
   3.5 Pedagogisesti painottunut kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuus ... 17
   3.6 Laaja-alainen osaaminen ... 19
      Ajattelu ja oppiminen ... 19
      Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu ... 20
      Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot ... 20
      Monilukutaito ... 20
      Digitaalinen osaaminen ... 21
      Osallistuminen ja vaikuttaminen ... 21
4. Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri ... 21
   4.1 Toimintakulttuurin kehittäminen ja sitä ohjaavat periaatteet ... 22
      Oppimiseen, leikkiin ja vuorovaikutukseen kannustava yhteisö ... 23
      Osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo ... 23
      Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus ... 23
      Hyvinvointi, turvallisuus ja kestävä elämäntapa ... 24
   4.2 Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt ... 24
   4.3 Yhteistyö varhaiskasvatuksessa ... 27

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö 27
Yhteistyö eri tahojen kanssa 27
5.Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen 28
5.1 Pedagogisen toiminnan viitekehys 28
Lapsen mielenkiinnonkohteet ja osallisuuden huomiointi 29
5.2 Pedagoginen dokumentointi 29
5.3 Monipuoliset työtavat 29
5.4 Leikki kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin välineenä 30
5.5 Oppimisen alueet 31
Kielten rikas maailma 31
Ilmaisun monet muodot 32
Minä ja meidän yhteisömme 33
Tutkin ja toimin ympäristössäni 35
Kasvan, liikun ja kehityn 37
5.6 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä tarkentavia näkökulmia 39
6. Lapsen tuki 39
6.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet 40
6.2 Yhteistyö tuen aikana 41
6.3 Tuen toteuttaminen varhaiskasvatuksessa 42
Yleinen tuki 42
Tehostettu tuki 43
Erityinen tuki 43
Tuen muodot 43
6.4 Lapsen tuen arviointi 45
6.5 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tuen aikana 45
6.6 Päätös tehostetusta ja erityisestä tuesta ja tukipalveluista 47
7. Toiminnan arviointi ja kehittäminen varhaiskasvatuksessa 48
7.1 Pedagogisen toiminnan arviointi ja kehittäminen 49

1. Johdanto

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on varhaiskasvatuslain perusteella Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, jonka mukaan varhaiskasvatusta suunnitellaan, toteutetaan, arvioidaan ja kehitetään. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan tämän määräyksen mukaisesti. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden laatimista ohjaa erityisesti varhaiskasvatuslaki, jossa säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen sekä varhaiskasvatuksen tavoitteista. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on varhaiskasvatuksen järjestäjiä ja henkilöstöä oikeudellisesti velvoittava määräys.

Esiopetus, jota säätelee perusopetuslaki, on osa varhaiskasvatusta. Esiopetusta ohjaa Opetushallituksen määräyksenä annettu Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet.

Varhaiskasvatus tukee ja täydentää kotien kasvatustehtävää ja vastaa omalta osaltaan lasten kehityksestä, oppimisesta ja hyvinvoinnista. Varhaiskasvatuksen ohjausjärjestelmän tarkoituksena on varmistaa koulutuksellinen tasa-arvo ja laatu sekä luoda yhdenvertaiset edellytykset varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten kokonaisvaltaiselle kasvulle, kehitykselle ja oppimiselle.

Varhaiskasvatuksen paikallisessa suunnittelussa on otettava huomioon perusteasiakirjan määräykset ja sisällöt. Varhaiskasvatusta suunnitellaan siten, että suunnittelu ohjaa ja tukee varhaiskasvatuksen järjestämistä paikallisesti.

Ruovedellä päätettiin keväällä 2026, että Ruovedelle tehdään valtakunnallisten Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden lisäksi vuoden 2026 aikana oma Varhaiskasvatussuunnitelma tukemaan henkilöstön työskentelyä. Tähän asiakirjaan on koottu varhaiskasvatussuunnitelman perusteista paikallisesti päätettävät asiat.

Ruoveden kunnan edellinen päivitetty varhaiskasvatussuunnitelma on otettu käyttöön 1.8.2022.

2. Ruoveden kunnan alle kouluikäisten lasten varhaiskasvatuspalvelut

2.1 Ruoveden kunta

Ruoveden kunnan pinta-ala 950,6 neliökilometriä. Ruovesi on haja-asutuspitäjä, jossa on melko pitkät etäisyydet. Asukkaita Ruovedellä on 4398. Ruoveden kunta on tunnettu rikkaana kulttuuripitäjänä ja tämä näky myös varhaiskasvatuksen painotuksissa.

2.2 Varhaiskasvatusyksiköt

Varhaiskasvatus on Ruovedellä kuulunut sivistystoimeen 1.1.2010 alkaen. Sivistystoimea ohjaa ja valvoo sivistyslautakunta. Ylin varhaiskasvatuksen esihenkilö on sivistysjohtaja. Ryhmäperhepäiväkodeissa Visuvedellä ja Jäminkipohjassa on *vastaavat hoitajat* ja päiväkodissa on *päiväkodin johtaja*. Päiväkodin johtajan vastuualueeseen kuuluvat myös ryhmikset.

Ruoveden kunnan varhaiskasvatusyksiköitä ovat päiväkoti ja ryhmäperhepäiväkodit. Perhepäivähoitoa ei ole, se päättyi 31.12.2020.

Ruoveden kunnan varhaiskasvatusyksiköt on esitelty Ruoveden kunnan nettisivuilla. Siellä on vanhemmille myös ohjeet siitä, kuinka lapselle haetaan varhaiskasvatuspaikkaa.

Päiväkodissa lapsiryhmät muodostetaan pääsääntöisesti ikäperustaisesti. Viime vuosina kaikki 5-vuotiaat ovat olleet omana ryhmänään. 3-4 – vuotiaille sekä 1-2- vuotiaille on omat ryhmänsä. Ryhmien muodostamiseen vaikuttaa myös lasten määrä.

Ryhmäperhepäiväkodeissa lapsiryhmät ovat sisarusryhmiä, eli 1-5 – vuotiaat lapset ovat samassa ryhmässä.

2.2.1 Päiväkoti Metsäpolku

Päiväkoti Metsäpolku on hirsinen, uusi päiväkoti Kirkonkylän keskustassa. Metsäpolku otettiin käyttöön 4.1.2021. n. 100 paikkaisessa talossa on tilat kuudelle lapsiryhmälle. Ryhmät muodostetaan vuosittain lapsimäärän ja varhaiskasvatusta tarvitsevien lasten iän perusteella. Esiopetusikäiset lapset toimivat omana ryhmänään. Parina viime vuonna myös viisivuotiaat ovat olleet omassa ryhmässään.

Päiväkoti Metsäpolussa on Kirkonkylän *esiopetus*, jota tarjotaan 19 h/viikko. Esiopetuksella on oma esiopetussuunnitelma. Lisäksi päiväkodissa tarjotaan vuorohoitoa. Vuorohoitoon ei ole subjektiivista oikeutta, vaan sitä tarjotaan, mikäli sitä tarvitaan vuorotyön tai opiskelun takia. Ruovedelle on tehty vuorohoidon periaatteet, jotka on päivitetty keväällä 2022 (Liite 1.). Vuorohoitoa tarjotaan tarvittaessa 24 tuntia vuorokaudessa seitsemänä päivänä viikossa lukuun ottamatta joulupäivää ja juhannuspäivää.

Päiväkoti Metsäpolku sijaitsee loistavalla paikalla Yhtenäiskoulun, kirjaston ja jäähallin vieressä. Lisäksi vieressä on metsä ja kunnan urheilukeskus. Päiväkodilla on ajanmukaiset ja hyvin toimivat tilat. Päiväkodissa on oma liikuntasali, ruokasali ja aulatila sekä kaikissa siivissä pienryhmätilat sekä hyvät eteistilat.

Päiväkoti Metsäpolku on osallistunut Vihreä lippu – ohjelmaan vuodesta 2021 alkaen. (Liite 2.) Päiväkoti Metsäpolulle on myönnetty Vihreä lippu - sertifikaatti 16.5.2022 ja se on tällä hetkellä voimassa 31.12.2026 asti. Uusimmasta projektista ollaan kuitenkin juuri tekemässä loppuraporttia ja liputusoikeus tulee jatkumaan vuodenvaihteen jälkeenkin. Nyt päättyvät projektin teemana on ollut vesi ja erityisesti piiloveden tarkkailu. Vihreä lippu käytäntö, joka tästä projektista jää elämään on käytä vain yksi käsipaperi.

Vihreä lippu on kestävän kehityksen ohjelma ja ympäristösertifikaatti kasvatusalalle. Toiminnan keskiössä ovat lasten osallisuus, ympäristökuormituksen vähentäminen sekä kestävän kehityksen kasvatus osana jokapäiväistä arkea.

Päiväkoti Metsäpolku

2.2.2 Ryhmäperhepäiväkodit

Ryhmäperhepäivähoitoa tarjotaan Visuvedellä ja Jäminkipohjassa kyläkoulujen yhteydessä. Ryhmäperhepäivähoito, ”ryhmis” tarjoaa kodinomaista varhaiskasvatusta sisarusryhmässä iältään 1-5 - vuotiaille lapsille. Lisäksi on koulun kanssa yhteisiä lapsia. Koulujen kanssa tehdään yhteistyötä, esimerkiksi käytetään yhteisiä tiloja ja tarvittaessa yhteisiä työntekijöitä. Ryhmisten aukioloajat suunnitellaan lasten hoitoaikojen mukaan, mutta vuorohoitoa ei ryhmiksissä tarjota.

Pekkalan ryhmis

.

Visuveden ryhmis.

2.2.3. Esiopetus

Esiopetusta toteutetaan Kirkonkylällä päiväkoti Metsäpolussa ja sivukylillä Jäminkipohjassa ja Visuvedellä kyläkoulujen yhteydessä. Esiopetus on koulutoimen alaista toimintaa ja sitä järjestetään 19h/viikko. N. 700h/lukuvuosi. Esiopetuksen toiminta-ajat ovat samat kuin koulun.

Päiväkoti Metsäpolun esiopetussiipi

Päiväkodilla esikoulun opettajina toimivat varhaiskasvatusopettajat. Visuvedellä ja Pekkalassa esiopetusta antaa luokanopettaja.

Päiväkoti ja koulut tekevät oman esiopetuksen vuosisuunnitelman, joka hyväksytään sivistyslautakunnassa syksyisin lukukauden alussa.

2.3 Ruoveden varhaiskasvatussuunnitelma

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on varhaiskasvatuslain perusteella Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, jonka mukaan paikalliset ja lasten varhaiskasvatussuunnitelmat laaditaan ja varhaiskasvatus toteutetaan.

Ruoveden varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan suomen kielellä ja siitä tehdään koko kunnan varhaiskasvatuksen yhteinen asiakirja. Varhaiskasvatussuunnitelma julkaistaan Ruoveden kunnan nettisivuilla ja paperiversiona se löytyy Ruoveden kunnan varhaiskasvatusyksiköistä sekä sivistysosastolta.

Valmis päivitetty varhaiskasvatussuunnitelma hyväksytetään sivistyslautakunnassa syksyn 2026 aikana. Suunnitelma on asiakirja, jota jokainen työntekijä on vastuullinen noudattamaan.

Kun sivistyslautakunta on hyväksynyt päivitetyn varhaiskasvatussuunnitelman, se käydään läpi koko henkilöstön kanssa.

Yhteistyötä tehdään ja kehitetään kolmannen sektorin kanssa. Kunnassa kokoontuu Loisto tiimi. Ryhmä koostuu kolmannen sektorin yhdistysten vetäjistä sekä sivistystoimen edustajista. Ryhmässä keskustellaan lasten ja nuorten harrastus- ja liikuntamahdollisuuksista sekä niiden nykytilasta ja kehittämisestä Ruovedellä. Varhaiskasvatus on mukana myös Ruoveden kunnan HYTE-ryhmässä.

2.4 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

Varhaiskasvatuksessa olevalla lapsella on varhaiskasvatuslain turvaama oikeus saada suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatusta, opetusta ja hoitoa. Näiden toteuttamiseksi laaditaan jokaiselle päiväkodissa ja ryhmäperhepäiväkodissa olevalle lapselle varhaiskasvatussuunnitelma (Lapsen vasu). Lapsen vasun lähtökohtana tulee olla lapsen etu ja tarpeet.

Lapsen vasu laaditaan Ruovedellä lapsen aloitettua varhaiskasvatuksessa. Suunnitelmaa tarkennetaan säännöllisesti vähintään kerran vuodessa. Lapsiryhmän opettaja on vastuussa siitä, että kaikille lapsille laaditaan vasu. Vasu-keskustelujen pitämiseen osallistuvat kuitenkin myös varhaiskasvatuksen sosionomit ja lastenhoitajat.

Lapsen vasu kirjataan Päikky-järjestelmän Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma-lomakkeelle. Lomakkeelle kirjataan myös lapsen mahdollinen kehityksen ja oppimisen tuki ja sen toteuttaminen. Lapsen vasu on salassa pidettävä asiakirja. Lapsen vasukeskustelun yhteydessä kysytään huoltajilta suostumus asiakirjan tietojen siirtämiseen seuraavaan varhaiskasvatuspaikkaan tai kouluun.

2.5 Varhaiskasvatuksen siirtymäkäytännöt Ruovedellä

Kun lapsi on saanut Ruovedellä varhaiskasvatuspaikan, huoltaja ottaa yhteyttä hoitopaikkaan ja sopii tutustumiskäynnin. Tutustumiskäynnin yhteydessä pidetään aloituskeskustelu, jossa käydään kattavasti läpi esimerkiksi lapsen terveystiedot (allergiat, tuen tarve, lääkitykset), hoitoajat ja mahdollinen vuorohoidon tarve sekä lapsen hakijat ja varahakijat. Myös vanhempien yhteystiedot tarkistetaan.

Lapsen vaihtaessa hoitopaikkaa huoltajille tarjotaan myös mahdollisuutta tutustumiskäyntiin ja aloituskeskusteluun. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma siirtyy edellisestä paikasta uuteen varhaiskasvatuspaikkaan. Ryhmän henkilökunta huolehtii varhaiskasvatussuunnitelman siirtämisestä.

Esiopetukseen siirryttäessä lapsille järjestetään oma tutustumisilta tai -päivä tulevaan esiopetusryhmään. Ennen esiopetuksen alkamista käydään myös siirtopalaverit varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen kesken.

Esiopetuksesta kouluun siirtymisen käytännöt on kerrottu luvussa 4.3 Yhteistyö varhaiskasvatuksessa.

2.6 Varhaiskasvatuksen painopistealueet Ruovedellä

Ruoveden varhaiskasvatuksen painopistealueita ovat metsäpedagogiikka, liikunta, lukeminen ja kulttuuri.

Metsäpedagogiikka tarkoittaa varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan toteuttamista osittain tai kokonaan metsäympäristössä. Toiminnassa hyödynnetään luonnon elementtejä pedagogisesti. Tavoitteena on lujittaa lasten luontosuhdetta sekä tuoda metsä ja luonto osaksi lasten elämää. Metsästä löytyviä luonnonmateriaaleja käytetään toiminnassa hyödyksi. Tämä tukee myös kestävän kehityksen periaatteita. Metsäpedagogiikkaa voidaan soveltaa yksittäisissä oppimistuokioissa tai vaihtoehtoisesti koko päiväkodin toiminta voi perustua metsäpedagogiikalle. Tällä hetkellä Ruovedellä metsäpedagogiikkaa käytetään yksittäisillä oppimistuokioilla tai yksittäisinä metsäpäivinä ryhmästä riippuen.

Lasten kanssa metsässä toimimista voidaan sanoa metsäpedagogiikaksi silloin, kun toiminnan lähtökohta on pedagoginen. Pelkkä vapaa leikkiminen tai metsässä retkeily ei siis yksinään ole metsäpedagogiikkaa. Ne voivat kuitenkin olla osa sitä.

Metsäpedagogiikan toteuttaminaan Ruoveden varhaiskasvatuksessa on aloitettu miettimällä, mitä nykyisiä toimintoja voi helpoiten siirtää metsään. On myös mietitty, mitä asioita ei ole tarpeellista muuttaa. Ajatuksena on ollut, että metsäteeman tulisi tuoda toimintoon jotain lisäarvoa.

Metsäpedagogiikkaa toteutetaan Ruoveden varhaiskasvatuksessa sekä sisä- että ulkotiloissa. Sisällä on järkevää tehdä niitä asioita, joita metsässä ei ole mielekästä tehdä. Sisätiloissa on esimerkiksi helpompi tehdä niitä asioita, joita tehdään pöydän ääressä.

Vilma Grön on tehnyt vuonna 2020 Ruoveden varhaiskasvatukselle opinnäytetyön Metsäteemainen varhaiskasvatus Ruoveden kunnassa, jota voidaan hyödyntää metsäpedagogiikan perustana.

Päiväkoti Metsäpolku on saanut käyttöönsä syksystä 2025 alkaen kodan, joka sijaitseemetsässä lähellä päiväkotia. Jokaisella ryhmällä on oma viikottainen kotavuoronsa.

Liikunta. Ruoveden varhaiskasvatus on ollut syksystä 2025 mukana Liikkuva varhaiskasvatus – ohjelmassa. Liikunta on ollut painopistealueena jo vuodesta 2021, mutta liikunnan merkitystä varhaiskasvatuksessa haluttiin korostaa entistä enemmän ja lisäksi liikunnasta haluttiin aikaisempaa tavoitteellisempaa. Liikkuva varhaiskasvatus -ohjelman tavoitteena on, että jokaisella lapsella on päivittäin mahdollisuus liikkumiseen ja liikunnan iloon. Ohjelmaa toteutetaan oman yksikön lähtökohdista, pienten askelten ideologialla sekä jatkuvan kehittämisen mallia hyödyntäen.

Päiväkoti Metsäpolku hyödyntää kunnan olemassa olevia liikuntapaikkoja kuten jäähallia, urheilu- ja pesäpallokenttiä, pururataa, pumptrack-rataa, ulkokuntosalia sekä koulun pihan liikunta ja leikkivälineitä, jotka kaikki sijaitsevat päiväkodin välittömässä läheisyydessä. Lisäksi Päiväkoti Metsäpolussa on oma liikuntasali, jossa jokaisella ryhmällä on oma viikoittainen liikuntavuoro. Ryhmiksissä on mahdollista käyttää koulujen ulko- ja sisätiloja.

Ruovedellä tehdään yhteistyötä eri liikuntaseurojen kanssa. Liikuntaseurat voivat pitää varhaiskasvatuksen lapsille näytetunteja lajeistaan esimerkiksi luistelusta tai pesäpallosta. Varhaiskasvatuksesta voidaan tiedottaa lasten perheille seurojen tarjoamista harrastusmahdollisuuksista. Tämä edistää lapsia liikkumaan myös vapaa-ajalla erilaisissa tiloissa ja olosuhteissa.

Lukeminen. Kirjat ovat varhaiskasvatuksessa helposti saatavilla. Lukeminen ja loruttelu on luonteva osa jokapäiväistä toimintaa. Varhaiskasvatuksessa on jo vuosien ajan järjestetty lukuviikkoja, joiden aikana lapsille on jaettu lukupassit, joihin on kerätty merkintöjä luetuista kirjoista. Tavoitteena on, että perheitä kannustettaisiin lukemaan lastensa kanssa. Lukuviikkojen jälkeen lapsille on jaettu lukudiplomit ja järjestetty lukujuhlat, joissa on ollut lukemiseen liittyvää ohjelmaa.

Tavoitteena on myös herättää lasten kiinnostu kirjoja ja lukemista kohtaan. Tässä on auttanut tiivis yhteistyö kirjaston kanssa. Kirjastosta on voinut pyytää teeman mukaisia kirjakasseja, joihin kirjaston henkilökunta on valinnut monipuolisesti aiheeseen liittyviä kirjoja. Uutta yhtistyötä kirjaston kanssa ovat iltasatukirjahyllyt, joihin kirjastolta toimitetaan kirjoja, joita lapset voivat yhdessä vanhempiensa kanssa lainata kotiin yhdeksi yöksi ja palauttaa seuraavana päivänä. Ruovedellä on tehty kirjaston ja varhaiskasvatuksen yhteistyösuunnitelma. (Liite 3.)

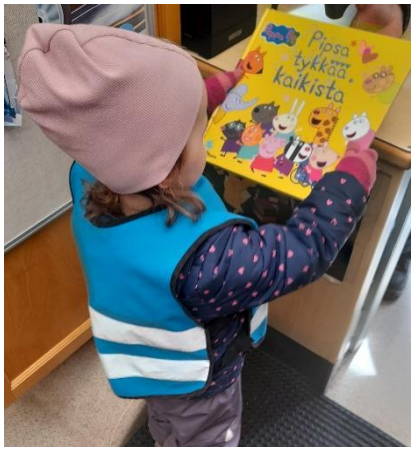

Kulttuuri. Ruovedellä on toiminut jo vuosia lastenkulttuurityöryhmä, johon myös varhaiskasvatuksen työntekijöitä on osallistunut. Ryhmä on järjestänyt varhaiskasvatus- ja alakouluikäisille lapsille erilaisia kulttuuritapahtumia esimerkiksi teatteri- ja musiikkiesityksiä. Varhaiskasvatus on myös järjestänyt erilaisia lasten töiden näyttelyitä kirjastossa. Kirjaston kanssa on sovittu, että tästä lähtien vuosittain kirjastoon järjestetään huhtikuussa lasten töiden näyttely.

Vuodesta 2019 alkaen lastenkulttuurityöryhmän nimi muuttui lasten- ja nuorten kulttuurityöryhmäksi. Tavoitteena on kuitenkin edelleen järjestää kulttuuritapahtumia ja elämyksiä lapsille ja nuorille.

Ruoveden kuntaan on hyväksytty keväällä 2026 kulttuurikasvatussuunnitelma, jossa on osana varhaiskasvatuksen kulttuurikasvatussuunnitelma. Kunnan kulttuurikasvatussuunnitelma on liitteenä. (Liite 4.)

3. Varhaiskasvatuksen tehtävät ja yleiset tavoitteet

Varhaiskasvatus on yhteiskunnallinen palvelu, jolla on monia tehtäviä. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatus edistää lasten tasa-arvoa ja yhdenvartaisuutta ja ehkäisee syrjäytymistä. Varhaiskasvatuksessa opitut tiedot ja taidot vahvistavat lasten osallisuutta sekä aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa. Lisäksi varhaiskasvatus tukee huoltajia kasvatustyössä sekä mahdollistaa heidän osallistumisensa työelämään tai opiskeluun.

3.1 Varhaiskasvatuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet

Kunta on velvollinen järjestämään varhaiskasvatusta niin laajasti ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa on tarvetta (Vasun perusteet 2022). Ruovedellä varhaiskasavatusta järjestetään päiväkodissa ja ryhmäperhepäiväkodeissa. Kotona tapahtuvan perhepäivähoidon järjestäminen on lopetettu 31.12.2020. Vuorohoitoa tarjotaan kirkonkylällä Päiväkoti Metsäpolussa. Liitteenä vuorohoidon periaatteet.

Ruovedellä varhaiskasvatusta järjestetään suomen kielellä. Varhaiskasvatusta järjestetään ja kehitetään inkluusioperiaatteen mukaisesti, jolloin kaikilla lapsilla on oikeus osallistua yhdessä varhaiskasvatukseen esimerkiksi tuen tarpeista, vammaisuudesta tai kulttuurisesta taustasta riippumatta (Vasun perusteet 2022).

Varhaiskasvatuksen valvontaviranomaisia ovat kunnan tai kuntayhtymän järjestämän ja tuottaman varhaiskasvatuksen osalta Lupa- ja valvontavirasto. Varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on ilmoitusvelvollisuus huomatessaan epäkohdan tai ilmeisen epäkohdan uhan lapsen varhaiskasvatuksen toteuttamisessa, ja ilmoituksen vastaanottaneen varhaiskasvatuksen toimipaikan toiminnasta vastaavan henkilön tulee viivytyksettä käynnistää tarvittavat toimet epäkohdan tai ilmeisen epäkohdan uhan poistamiseksi.

3.2 Varhaiskasvatus osana oppimisen polkua

Varhaiskasvatus on tärkeä osa lapsen kasvun ja oppimisen polkua. Varhaiskasvatus luo perustaa elinikäiselle oppimiselle. Lapsi tuo varhaiskasvatuksen mukanaan aiemman elämäkokemuksensa, jossa merkittävänä tekijänä ovat huoltajan ja lapsen väliset vuorovaikutus ja kiintymyssuhteet. Henkilöstön tehtävänä on luoda luottamuksellinen suhde lapsen kanssa. Huoltajan ja henkilöstön välinen yhteistyö tuo lapsen elämään jatkuvuutta ja

turvallisuutta. Keskusteltassa lapsen varhaiskasvatuksen tavoitteista avoin, arvostava ja tasavertainen kohtaaminen on tärkeää.

Varhaiskasvatus ja siihen kuuluva esiopetus sekä perusopetus muodostavat lapsen kehityksen ja oppimisen kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden ja perustan elinikäiselle oppimiselle.

3.3 Arvoperusta

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden arvoperustan yleisperiaatteena ovat lapsen edun ensisijaisuus, lapsen oikeus hyvinvointiin, huolenpitoon ja suojeluun, lapsen mielipiteen huomioon ottaminen sekä yhdenvertaisen ja tasa-arvoisen kohtelun vaatimus, inklusiiviset periaatteet ja lapsen syrjintäkielto YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen, varhaiskasvatuslain ja YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen mukaisesti.

Lapsi on ainutkertainen ja arvokas sellaisena kuin hän on. Lapsuus nähdään varhaiskasvatuksessa itseisarvona. Jokainen lapsi on arvokas ja ainutlaatuinen sellaisena kuin hän on ja jokaisella lapsella on oikeus tulla kuulluksi ja nähdyksi. Jokainen lapsi täytyy ottaa huomioon omana itsenään sekä yhteisön jäsenenä. Lapsen yksilöllisyyttä kunnioitetaan. Hänen vahvuuksiaan korostetaan ja mahdolliset tuen tarpeet otetaan huomioon kannustavassa ilmapiirissä.

Avoin ja kunnioittava suhtautuminen kaikkiin lapsiin ja perheisiin sekä työtovereihin. Ammatillinen, avoin ja kunnioittava suhtautuminen monimuotoisiin perheisiin luo edellytyksiä hyvälle kasvatusyhteistyölle.

Turvallisuus. Turvallisuus tarkoitta fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista turvallisuutta. Ruovedelle on tehty kiusaamisen ehkäisysuunnitelma, joka on varhaiskasvatussuunnitelman liitteenä. Henkilöstön tehtävänä on aktiivisesti puuttua kiusaamiseen, rasismiin ja välivaltaan. Henkilöstö huolehtii, että jokainen lapsi kokee varhaiskasvatuksessa olonsa turvalliseksi eikä tule ulossuljetuksi.

Kestävä elintapa. Varhaiskasvatuksessa on tarkoitus tutustua kestävään elintapaan lapsentajuisesti. Tavoitteena on ympäristökuormituksen vähentäminen ja kestävän kehityksen kasvatuksen saaminen osaksi jokapäiväistä toimintaa. Lasten kanssa opimme tuntemaan lähiympäristöämme ja omien tekojen vaikutuksia ympäristön hyvinvointiin. Toimimme ajatuksella, että sitä, mikä tulee tutuksi, opimme arvostamaan ja siitä myös haluamme pitää hyvää huolta.

Ruoveden kunnan uusi kuntastrategia on valmistunut kevään 2026 aikana. Kuntastrategian arvot turvallinen, ketterä, palveleva, joustava ja inhimillinen velvoittavat myös

varhaiskasvatuksen työntekijöitä toimimaan strategian mukaisesti. Kuntastrategia on jalkautettu varhaiskasvatukseen elokuussa 2026. (Liite 5.)

3.4 Oppimiskäsitys

Varhaiskasvatuksen oppimiskäsityksen mukaan lapset omaksuvat uusia tietoja ja taitoja vuorovaikutuksessa toisten lasten, opettajien, eri yhteisöjen ja lähiympäristön kanssa. Oppiminen on kokonaisvaltainen tapahtuma, jossa toiminta, tunteet, aistihavainnot, keholliset kokemukset ja ajattelu yhdistyvät. Olennaista oppimisessa on lasten oma toiminta ja luottamus omiin mahdollisuuksiinsa oppijana. Tavoitteena on luoda lapselle positiivinen käsitys itsestään oppijana. Lisäksi lasten tahdolla ja kehittyvällä taidolla toimia yhdessä on merkitystä oppimiselle. Lapset oppivat varhaiskasvatuksessa leikkien, liikkuen, tutkien, erilaisia työtehtäviä tehden, itseään ilmaisten sekä taiteisiin perustuvassa toiminnassa. Varhaiskasvatuksessa leikki on keskeisessä asemassa ja tärkeä työskentelytapa. Myönteiset tunnekokemukset, ilo ja uutta luova toiminta edistävät oppimista ja innostavat kehittämään omaa osaamista. Varhaiskasvatuksessa kaikki päivän tilanteet ovat oppimistilanteita, ei ainoastaan ohjattu toiminta.

Oppimisen lähtökohtana ovat kunkin lapsen aiemmat kokemukset ja hänen osaamisensa. On tärkeää, että uusilla opittavilla tiedoilla ja taidoilla on yhteys lasten arkeen ja kokemusmaailmaan. Varhaiskasvatuksen ohjatussa toiminnassa ja leikissä lapset opettelevat toimimaan yhteistyössä muiden kanssa ja asettamaan tavoitteita omalle ja yhteiselle toiminnalle. Lapsia kuunnellaan, kuullaan ja heidän kanssaan keskustellaan sekä ohjataan heitä ottamaan huomioon toiset. Näin lapsille syntyy kokemus ryhmän ja yhteisön jäsenyydestä. Tavoitteena on, että uusien tietojen ja taitojen oppiminen herättää lapsissa halun oppia lisää.

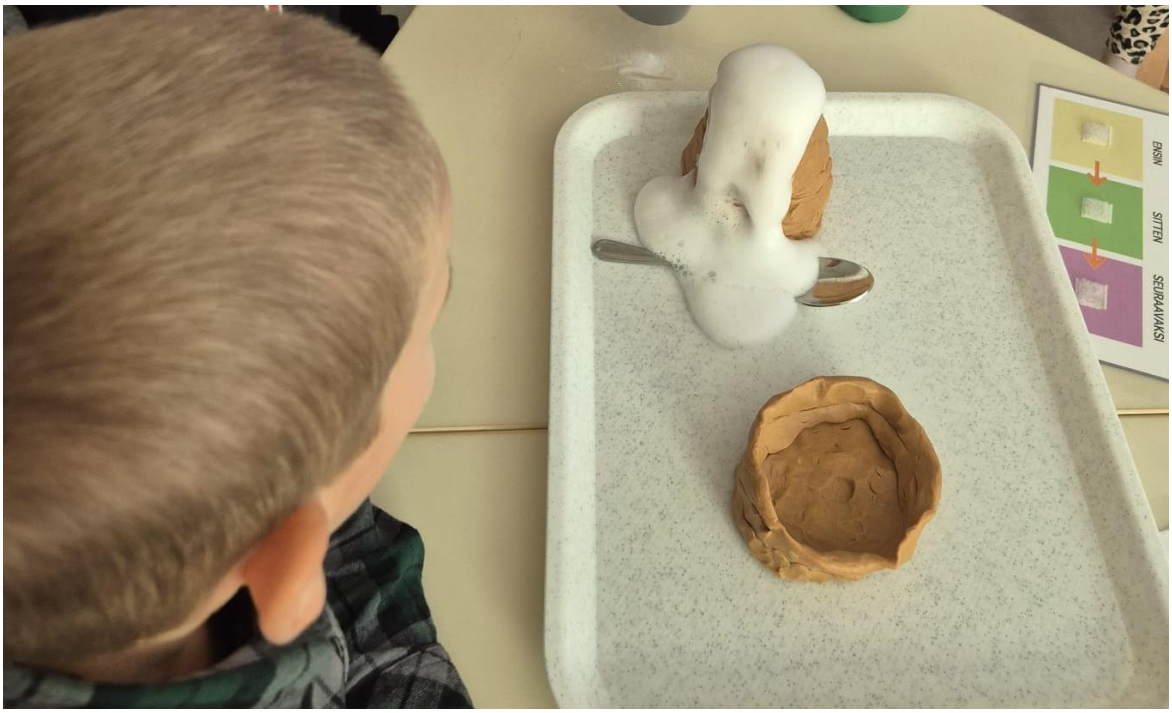

3.5 Pedagogisesti painottunut kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuus

Pedagogiikan painottuminen varhaiskasvatuksessa edellyttää pedagogista asiantuntemusta sekä sitä, että henkilöstöllä on yhteinen ymmärrys siitä, miten lapsen oppimista, ja hyvinvointia voidaan parhaalla mahdollisella tavalla edistää. Varhaiskasvatus toteutuu henkilöstön, lasten ja ympäristön vuorovaikutuksessa, jossa kasvatus, opetus ja hoito muodostavat eheän kokonaisuuden. Käytännön toiminnassa kasvatus, opetus ja hoito nivoutuvat saumattomasti yhteen, vaikka niistä puhutaankin erillisinä käsitteinä. Eri-ikäisten lasten toiminnassa kasvatus, opetus ja hoito painottuvat eri tavoilla.

Kasvatus on toimintaa, jonka myötä arvot, tavat ja normit välittyvät, muovautuvat ja uudistuvat. Osaltaan kasvatuksen tavoitteena on siirtää kulttuuriperintöä sekä traditioita seuraavalle sukupolvelle.

Opetus. Varhaiskasvatuksessa lapsia innostetaan ja motivoidaan opettelemaan uusia asioita, sekä ohjataan käyttämään erilaisia oppimisen tapoja. Opetuksessa huomioidaan lapsille luontainen uteliaisuus ja tutkimisen halu. Opetuksessa otetaan huomioon lasten kehittyvät taidot, mielenkiinnon kohteet, vahvuudet ja yksilölliset tuen tarpeet.

Hoito on fyysisistä perustarpeista huolehtimista sekä tunnepohjaista välittämistä. Tavoitteena on, että lapsi tuntee itsensä arvostetuksi ja ymmärretyksi sekä kokee olevansa yhteydessä toisiin ihmisiin. Vastavuoroinen ja kunnioittava vuorovaikutussuhde sekä myönteinen kosketus ja läheisyys muodostavat perustan hyvälle hoidolle ja huolenpidolle. Päivittäin toistuvat tilanteet, kuten ruokailu, pukeminen ja riisuminen, lepo ja hygieniasta huolehtiminen ovat keskeinen osa pedagogista toimintaa. Varhaiskasvatuksen hoitotilanteet ovat aina samanaikaisesti kasvatus- ja opetustilanteita, joissa opitaan esimerkiksi vuorovaikutustaitoja, itsestään huolehtimisen taitoja, ajan hallintaa sekä omaksutaan hyviä tottumuksia.

”Rauhallinen aikuinen
johon lapsi voi tukeutua,
on kuin majakka tunnemyrskyssä.”

-Riikka Riihonen ja Kasia Suokas-

3.6 Laaja-alainen osaaminen

Varhaiskasvatuksessa luodaan pohja lasten laaja-alaiselle osaamiselle. Laaja-alainen osaaminen muodostuu tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon kokonaisuudesta. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet kulkevat jatkumona varhaiskasvatussuunnitelman perusteista esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin. Laadukas pedagoginen toiminta vahvistaa lasten laaja-alaista osaamista. Laaja-alaisen osaamisen kehittymiseen vaikuttaa se, miten varhaiskasvatuksessa toimitaan, miten eri oppimisympäristöjä käytetään sekä miten lasten hyvinvointia ja oppimista tuetaan.

Laaja-alaisen osaamiset osa-alueet:

- ajattelu ja oppiminen
- kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- monilukutaito
- digitaalinen osaaminen
- osallistuminen ja vaikuttaminen

Ajattelu ja oppiminen

Ajattelun ja oppimisen taidot kehittyvät vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja ympäristön kanssa ja muodostavat perustan muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Tiedon hankinta, jäsentäminen ja uuden luominen edellyttävät luovaa ja kriittistä ajattelua, jonka perustaa luodaan varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea lasten ajattelun ja oppimisen taitoja.

Lasten ihmettelylle, oivaltamiselle sekä oppimisen ilolle tulee olla tilaa. Leikissä lapsilla on mahdollisuus käyttää mielikuvitustaan ja luovuuttaan, kokeilla yhdessä ideoitaan ja tutkia maailmaa. Lapsia rohkaistaan kyselemään ja kyseenalaistamaan. Heidän kanssaan iloitaan onnistumisista ja opetellaan kannustamaan toisia.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten kulttuurista osaamista sekä heidän vuorovaikutus- ja ilmaisutaitojaan. Lapsia ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin. Yhteistyöhän perustuva toiminta luo mahdollisuuksia harjoitella vuorovaikutus ja ilmaisutaitoja eri tilanteissa ja erilaisten ihmisten kanssa. Varhaiskasvatuksessa saadut kokemukset, tiedot ja taidot kulttuuriperinnöstä vahvistavat lapsen kykyä omaksua, käyttää ja muuttaa kulttuuria. Esimerkiksi leikit, ruokailuhetket ja juhlat tarjoavat tilaisuuksia jakaa kokemuksia erilaisista perinteistä ja tavoista. Lapsia tuetaan myönteisen suhteen luomisessa moninaiseen ympäristöön.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Varhaiskasvatuksen tehtävä on vahvistaa lasten hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä taitoja sekä ohjata heitä tekemään kestävän elämäntavan mukaisia valintoja. Varhaiskasvatuksessa tuetaan lasten myönteistä suhtautumista tulevaisuuteen.

Lasten kanssa harjoitellaan erilaisia taitoja kuten pukeutumista, ruokailua sekä henkilökohtaisesta hygieniasta ja omista tavaroita huolehtimista. Lapsia ohjataan toimimaan vastuullisesti ja turvallisesti esimerkiksi lähiluonnossa ja liikenteessä. Lapsia autetaan tunteiden ja käyttäytymisen itsesäätelyssä. Lapsia ohjataan myös kunnioittamaan ja suojelemaan omaa ja toisten kehoa.

Monilukutaito

Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten viestien tulkinnan ja tuottamisen taitoja. Siihen sisältyy erilaisia lukutaitoja kuten kuvan lukutaito, numeerinen lukutaito, medialukutaito ja peruslukutaito. Monilukutaito liittyy kiinteästi ajattelun ja oppimisen taitoihin. Lasten kanssa nimetään asioita ja esineitä sekä opetellaan erilaisia käsitteitä. Lapset tarvitsevat aikuisen mallia sekä rikasta tekstiympäristöä lasten tuottamaa kulttuuria sekä lapsille soveltuvia kulttuuripalveluja, jotta monilukutaito kehittyisi.

Digitaalinen osaaminen

Digitaalisuus on osa yhteiskuntaa, jossa lapsi kasvaa. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on yhdessä kotien kanssa tukea lapsen ymmärrystä digitaalisuudesta. Henkilöstö ohjaa lapsia digitaalisten ympäristöjen monipuoliseen, vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön.

Osallistuminen ja vaikuttaminen

Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea lasten kehittyviä osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä kannustaa oma-aloitteisuuteen. Lasten arvostava kohtaaminen heidän ajatustensa kuunteleminen ja aloitteisiin vastaaminen vahvistavat lasten osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja. Henkilöstö huolehtii siitä, että jokaisella lapsella on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa. Sen kautta lasten käsitys itsestään kehittyy, itseluottamus kasvaa ja sosiaaliset taidot muovautuvat.

4. Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri

Ruoveden varhaiskasvatuksessa toiminnan lähtökohtana on lapsen etu, hyvinvointi ja mahdollisuus oppimiseen. Kasvattajalla on työssään pedagoginen ote, jossa huomioidaan kasvatuksen, oppimisen ja hoidon kokonaisuus. Kaikkien työtapojen tulee tukea lapsen kehitystä ja oppimista. Kasvattajien on tärkeä tiedostaa, että heidän tapansa toimia ja olla vuorovaikutuksessa välittyy mallina lapsille, jotka omaksuvat heiltä arvoja, asenteita ja tapoja.

Varhaiskasvatuksessa tiimityön merkitys korostuu ja kaikilla kasvattajilla on vastuu sen onnistumisesta. Tiedostetut, tiedostamattomat ja joskus myös tahattomat tekijät muovaavat tiimien toimintaa ja tätä kautta myös varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria. Näin tapahtuu riippumatta siitä, tunnistetaanko sen merkitys vai ei.

Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria toteutetaan inkluusion periaatteiden mukaisesti. Se edistää lasten osallisuutta ja oppimista ja vastaa kaikkien lasten erilaisiin tarpeisiin. Jokaisella lapsella on oikeus kuulua ryhmään ja osallistua yhteiseen toimintaan.

Leikin merkitystä korostetaan.

Varhaiskasvatuksen toiminnassa otetaan huomioon kestävä elämäntapa. Päiväkoti Metsäpolku on mukana Vihreä lippu ohjelmassa, jossa korostetaan kestävää kehitystä.

Yhteistyötä perheiden kanssa pidetään tärkeänä. Päivittäiset kohtaamiset huoltajien kanssa lapsen tulo- ja hakutilanteissa ovat tärkeä osa yhteistyötä. Lisäksi jokaiselle lapselle pidetään vähintään kerran vuodessa Vasu-keskustelu. Tiedotusta hoidetaan myös sähköisen Wilma-järjestelmän avulla. Toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa otetaan huomioon lasten ja huoltajien osallisuus.

Toimintakulttuuri vaikuttaa varhaiskasvatuksen laatuun. Sillä on keskeinen merkitys varhaiskasvatuksen toteuttamisessa ja tavoitteiden saavuttamisessa. Varhaiskasvatustyön tavoitteita tukeva toimintakulttuuri luo suotuisat olosuhteet lasten kehitykselle, oppimiselle, osallisuudelle, hyvinvoinnille sekä kestävälle elämäntavalle.

Johtaminen vaikuttaa varhaiskasvatuksen toimintakulttuuriin sen kehittämiseen ja laatuun. Kehittäminen edellyttää pedagogiikan johtamista, joka on varhaiskasvatuksen kokonaisuuden tavoitteellista ja suunnitelmallista johtamista, arviointia ja kehittämistä.

Varhaiskasvatuksessa on otettu syksystä 2022 alkaen vuosittain yksi teema toimintakauden kehittämiskohteeksi. Teemoja ovat olleet muun muassa vuorovaikutus henkilöstön ja lapsen välillä, tiimityö, arviointikäytäntöjen kehittäminen, metsäpedagogiikka sekä liikunta.

Syksystä 2022 Ruoveden varhaiskasvatuksessa on ollut käytössä toimintamalli, jossa varhaiskasvatuksen johtaja ja varhaiskasvatuksen erityisopettaja käyvät kaikissa päiväkodin ryhmissä ja ryhmiksissä sopimassa ryhmän tavoitteet tulevalle toimintakaudelle. Tavoitteet kirjataan ja niiden toteutumista arvioidaan keväällä vastaavassa palaverissa. (Liite 6.)

4.1 Toimintakulttuurin kehittäminen ja sitä ohjaavat periaatteet

Yhteisön toimintakulttuuri muuttuu jatkuvasti ja sitä arvioidaan ja kehitetään siten, että se tukee varhaiskasvatuksen tavoitteiden toteutumista. Yhteisiin tavoitteisiin sitoutuminen edistää arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista. Toimintakulttuurin kehittämisen kannalta on erittäin tärkeää tunnistaa myös sen ei-toivottuja piirteitä. Tämä mahdollistaa toimintatapojen muuttamisen paremmiksi. Jatkuvan kehittämisen perusedellytys on, että henkilöstö ymmärtää oman toimintansa taustalla vaikuttavien arvojen, tietojen ja

uskomusten merkityksen sekä osaa arvioida niitä. Kehittämisessä on tärkeää toisia arvostava koko yhteisöä osallistava ja luottamusta rakentava keskustelu. Varhaiskasvatusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja kehitettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu. Lapsen etua on harkittava yksittäisen lapsen, lapsiryhmän ja yleensä lasten kannalta tapaus- ja lapsikohtaisesti.

Johtaja tukee yhteisön kehittymistä oppivaksi yhteisöksi, jossa osaamista kehitetään ja jaetaan. Päämääränä on, että yhteinen toiminta-ajatus ja toiminnan tavoitteet näkyvät käytännöissä.

Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria kehitetään seuraavien periaatteiden mukaisesti:

Oppimiseen, leikkiin ja vuorovaikutukseen kannustava yhteisö

Leikkiin kannustavassa toimintakulttuurissa tunnustetaan leikin merkitys lapsen hyvinvoinnille ja oppimiselle. Henkilöstö tunnistaa leikkiä rajoittavia tekijöitä ja kehittää leikkiä edistäviä toimintatapoja sekä oppimisympäristöjä. Lapsilla ja henkilöstöllä on mahdollisuus kokea yhdessä oppimisen ja leikin iloa. Leikki saa näkyä ja kuulua. Lasten leikkialoitteille, kokeiluille ja elämyksille annetaan tilaa, aikaa ja leikkirauhaa. Lapsille ja aikuisille mahdolliseltaan keskittyminen leikkiin.

Osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Inklusiivisessa toimintakulttuurissa edistetään osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa kaikessa toiminnassa. Osallisuutta vahvistaa lasten sensitiivinen kohtaaminen ja myönteinen kokemus kuulluksi ja nähdyksi tulemisesta. Jokainen henkilöstön jäsen on tärkeä osa varhaiskasvatusyhteisöä. Yhdenvertaisuus ei merkitse samanlaisuutta. Myönteisellä ja kannustavalla vuorovaikutuksella tuetaan lapsen oman identiteetin ja itsetunnon kehitystä.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Varhaiskasvatus on osa kulttuurisesti muuntuvaa ja monimuotoista yhteiskuntaa. Kulttuurinen moninaisuus nähdään voimavarana. Jokaisella on oikeus omaan kieleen, kulttuuriin, uskontoon ja katsomukseen.

Varhaiskasvatuksessa tiedostetaan, että kielet ovat läsnä jatkuvasti ja kaikkialla. Kielillä on keskeinen merkitys lasten kehityksessä, oppimisessa ja vuorovaikutuksessa. Henkilöstö on lapsille kielellinen malli ja omaan kielenkäyttöön on syytä kiinnittää huomiota.

Hyvinvointi, turvallisuus ja kestävä elämäntapa

Varhaiskasvatuksessa arvostetaan turvallisia, terveellisiä ja liikunnallisia elämäntapoja. Varhaiskasvatuksessa liikutaan monipuolisesti sekä sisällä että ulkona. Lasten hyvinvointia edistetään antamalla mahdollisuus päivän aikana rauhoittumiseen ja lepoon sekä tarjoamalla monipuolista ravintoa. Selkeä ja suunnitelmallinen mutta joustava päivän rakenne edistää lasten hyvinvointia.

Varhaiskasvatuksessa ei sallita kiusaamista, väkivaltaa, syrjintää eikä häirintää. Lapsella on oikeus saada lohdutusta sitä tarvitessaan. Kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti. Ruovedellä on tehty kiusaamisenehkäisy suunnitelma, joka päivitetään aina toimintakauden alussa (Liite 7.). Henkilöstöllä on keskeinen rooli lasten sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen harjoittelun ja kehittymisen tukemisessa. Lasten kanssa opetellaan tunnistamaan ja ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti.

Kaikessa toiminnassa huomioidaan kestävän elämäntavan välttämättömyys.

4.2 Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt

Oppimisympäristöillä tarkoitetaan tiloja, paikkoja, yhteisöjä, käytäntöjä, välineitä ja tarvikkeita, jotka tukevat lasten kehitystä, oppimista ja vuorovaikutusta. Käsite sisältää fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen näkökulman. Ergonomia, ekologisuus, viihtyvyys ja esteettömyys sekä tilojen valaistus ja akustiikka, sisäilman laatu ja siisteys otetaan huomioon oppimisympäristöjä rakennettaessa ja kehitettäessä.

Oppimisympäristöt tarjoavat lapsille vaihtoehtoja mieluisaan tekemiseen, liikkumiseen leikkeihin ja peleihin sekä oleiluun ja lepoon. Lasten ideat ja leikit sekä heidän tekemänsä

työt näkyvät oppimisympäristöissä. Toiminta pedagogisesti suunnitelluissa ryhmissä edistää lasten ja henkilöstön keskittymistä sekä lapsilähtöistä toimintaa.

Uuden toimintakauden alkaessa lasten kanssa luodaan yhteisesti sovitut säännöt. Niihin palataan toimintakauden aikana tarvittaessa. Yhdessä sovitut säännöt luovat ilmapiiriltään turvallisen ja muita kunnioittavan oppimisympäristön. Lisäksi tiimien henkilökunta sopii arjen tilanteisiin yhteiset pelisäännöt. Myös tiimien välille sekä siipien välille luodaan vuosittain yhteiset käytännöt, joiden mukaan toimitaan.

Varhaiskasvatuksessa arvostetaan lasten tekemiä kädentöitä ja siksi oppimisympäristössä näkyy lasten käden jälki esimerkiksi piirustusten, maalausten ja käsitöiden muodossa. Kun lapset näkevät omia töitään esillä varhaiskasvatuksen tiloissa, he kokevat tilan omakseen ja huomaavat voivansa itse vaikuttaa oppimisympäristön luomiseen. Tämä tukee lasten osallisuutta ja antaa heille onnistumisen kokemuksia.

Ympäröivä luonto on luonteva osa oppimisympäristöä. Se tarjoaa kokemuksia, materiaaleja ja monipuolisia mahdollisuuksia leikkiin ja tutkimiseen. Sitä hyödynnetään liikkumisessa ja oppimisessa.

Kirkonkylällä hyödynnetään kunnan olemassa olevia liikuntapaikkoja kuten jäähallia, urheilu- ja pesäpallokenttiä, pururataa, pumptrack-rataa, ulkokuntosalia sekä koulun pihan liikunta ja leikkivälienitä, jotka kaikki sijaitsevat päiväkodin välittömässä läheisyydessä. Myös kirjasto sijaitsee päiväkodin lähellä ja jokaisella päiväkotiryhmällä on kirjastosta oma kirjastotunti. Ryhmiksissä on mahdollista käyttää koulujen ulko- ja sisätiloja.

4.3 Yhteistyö varhaiskasvatuksessa

Yhteistyöllä edistetään varhaiskasvatuksen tavoitteita sekä varhaiskasvatuksen laadukasta pedagogista toimintaa.

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö

Huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön tavoitteena on huoltajien ja henkilöstön yhteinen sitoutuminen lasten terveen ja turvallisen kasvun, kehityksen ja oppiminen edistämiseen. Luottamuksen rakentaminen sekä tasa-arvoinen vuorovaikutus ja keskinäinen kunnioitus tukevat kasvatusyhteistyötä. Huoltajien kanssa keskustellaan varhaiskasvatuksen arvoista, tavoitteista toiminnan toteuttamisesta. Yhteistyö edellyttää varhaiskasvatuksen henkilöstöltä aloitteellisuutta ja aktiivisuutta.

Kun lapsi aloittaa Ruovedellä varhaiskasvatuksen tutustumiskäynnin yhteydessä pidetään aloituskeskustelu. Varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut (vasu-keskustelut) pidetään jokaisesta lapsesta pääsääntöisesti ennen joulua. Tarvittaessa voidaan keväällä järjestää arviointikeskustelu siitä, kuinka vasu on toteutunut.

Yhteistyön sujuminen lapsen huoltajien kanssa on aina henkilöstön vastuulla. Yhteistyössä panostetaan avoimeen keskustelukulttuuriin. Huoltajille annetaan mahdollisuus varhaiskasvatuksen arviointiin vasu-keskustelun yhteydessä.

Päiväkodilla huoltajille ja lapsille järjestetään noin kerran kuukaudessa liikunnallisia matalan kynnyksen toimintailtoja, joihin huoltaja voi tulle yhdessä lastensa kanssa. Iltojen aikana on esimerkiksi käyty luistelemassa ja hiihtämässä, järjestetty erilaisia etsintätehtäviä, bingoja sekä metsäretkiä. Näissä tilaisuuksissa huoltajilla on mahdollisuus tutustua lastensa kavereiden huoltajiin ja verkostoitua keskenään. Illat ovat myös osa avointa varhaiskasvatusta.

Yhteistyö eri tahojen kanssa

Ruovedellä on ollut käytäntönä, että tulevat ensimmäisen luokan opettajat vierailevat keväisin päiväkodilla tutustumassa tulevan luokkansa oppilaisiin. Keväisin pidetään lisäksi tiedonsiirtopalaveri. Tuleville ensimmäisen luokan oppilaille järjestetään myös tutustumispäivä kouluun.

Myös kyläkouluilla tulevat esiopettajat käyvät varhaiskasvatuksen työntekijöiden kanssa keväisin tiedonsiirtopalaverin. Lisäksi kyläkouluilla on osa työntekijöistä varhaiskasvatuksen ja opetuksen yhteisiä työntekijöitä. Varhaiskasvatuksella on myös mahdollisuus käyttää iltapäivisin koulun tiloja.

Päiväkoti Metsäpolun lapsiryhmillä on Ruoveden pääkirjastossa omat säännölliset kirjastotunnit. Sivukylien ryhmiksissä käyn säännöllisesti kirjastoauto. Päiväkodin

lapsiryhmillä on myös mahdollisuus käydä kirjastossa satutunneilla. Varhaiskasvatuksen työntekijöiden on mahdollista tilata kirjastosta teemakasseja, jotka kirjaston henkilökunta kokoaa valmiiksi aiheen mukaan.

Kirjastossa on pidetty vuosittain varhaiskasvatuksen järjestämiä näyttelyitä, joissa on ollut esillä lasten töitä. Lisäksi on vietetty yhteisiä teemapäiviä kuten Mielikirjapäivä, Satupäivä ja Kansainvälinen nallepäivä. Uutena yhteistyömuotona kirjaston kanssa ovat olleet varhaiskasvatusyksiköiden eteisissä olevat iltasatukirjahyllyt, joista huoltajat voivat lainata yhdessä lapsensa kanssa yhden iltasatukirjan vuorokaudeksi kotiin.

Ruovedellä on aloittanut syksyllä 2021 pikkulasten konsultaatiotyöryhmä, johon kuuluvat varhaiskasvatuksen lisäksi neuvola, sosiaalitoimisto ja perheneuvola.

Varhaiskasvatuksella on jatkunut pitkään yhteistyö Ruoveden 4H-yhdistyksen kanssa. Yhdistys on jo monen vuoden ajan järjestänyt kunnan esiopetusikäisille keväisin metsäretken.

5.Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen

5.1 Pedagogisen toiminnan viitekehys

Varhaiskasvatuksen pedagogista toimintaa ja sen toteuttamista kuvaa kokonaisvaltaisuus. Tavoitteena on edistää lasten oppimista ja hyvinvointia sekä laaja-alaista osaamista. Pedagoginen toiminta toteutuu lasten ja henkilöstön välisessä vuorovaikutuksessa ja yhteisessä toiminnassa. Varhaiskasvatuksen pedagoginen toiminta läpäisee kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuuden.

Laadukkaan pedagogisen toiminnan edellytyksenä on dokumentointi, arviointi ja kehittäminen.

Pedagogista suunnittelua tehdään yhdessä koko tiimin kanssa. Suunnittelusta vastaa tiimin varhaiskasvatuksen opettaja yhdessä muun tiimin kanssa. Ryhmiksissä suunnittelusta vastaa yksikön vastaava hoitaja. Pedagogisen suunnittelun lähtökohtana ovat ryhmän lasten tarpeet ja mielenkiinnon kohteet. Tiimeillä on kerran viikossa tiimipalaveri, jossa suunnittelua voidaan tehdä yhdessä. Suunnitelmia arvioidaan kaiken aikaa ja muutetaan tarvittaessa. Yhteisiä suunnitelmia voivat toteuttaa kaikki tiimin jäsenet yhdessä sovitulla tavalla.

Lapsen mielenkiinnonkohteet ja osallisuuden huomiointi

Osallisuus tarkoittaa, että lapsi tulee varhaiskasvatuksessa kuulluksi ja nähdyksi. Lapsella tulee olla mahdollisuus vaikuttaa varhaiskasvatuspäivän kulkuun ja tulla ymmärretyksi ja hyväksytyksi omana itsenään.

Lapsille tarjotaan valinnan vaihtoehtoja ja annetaan mahdollisuus päättää ja tehdä itse. Vältetään sitä, että tehdään asioita lasten puolesta. Lasten kanssa hyödynnetään tarvittaessa myös erilaisia puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiomenetelmiä. Varhaiskasvatuksessa mahdollistetaan lasten välistä leikkiä ja ystävyyssuhteita. Lapselle annetaan sekä mahdollisuus onnistua ja iloita että mahdollisuus epäonnistua ja pettyä.

Osallisuus vahvistaa lapsen oppimismotivaatiota. Lapsi oppii yhteistyössä ja osan omaa ikäisten ryhmää.

5.2 Pedagoginen dokumentointi

Pedagoginen dokumentointi on varhaiskasvatuksen suunnittelun, toteuttamisen, arvioimisen ja kehittämisen keskeinen työmenetelmä. Se tuottaa tietoa lasten elämästä, kehityksestä kiinnostuksen kohteista, ajattelusta, oppimisesta ja tarpeista sekä lapsiryhmän toiminnasta monipuolisella tavalla. Yksittäisten dokumenttien esimerkiksi valokuvien, piirrosten tai henkilöstön havaintojen avulla voidaan yhdessä lasten kanssa tarkastella heidän kehitystään ja oppimistaan. Lasten jo saavuttamat tiedot ja taidot kiinnostuksen kohteet ja tarpeet tulevat näkyväksi pedagogisen dokumentoinnin kautta ja ovat toiminnan suunnittelun perusta.

Suunnitelmallisen dokumentoinnin tavoitteena on, että henkilöstö oppii tuntemaan jokaisen lapsen sekä ymmärtämään lasten välisiä suhteita. Tavoitteena on myös ymmärtää ryhmän henkilökunnan ja lasten välistä vuorovaikutusta.

Suunnitelmallista pedagogista dokumentointia tarvitaan myös lapselle annettavan tuen tarpeiden arvioinnissa.

5.3 Monipuoliset työtavat

Monipuolisia työtapoja ovat esimerkiksi lasten omaehtoinen ja ohjattu leikki, tutkiminen, liikkuminen sekä taiteellinen kokeminen ja ilmaisu. Monipuoliset työtavat ovat sekä oppimisen välinen että opettelun kohde. Tämän vuoksi on tärkeää, että henkilöstö ohjaa lapsia kokeilemaan ja käyttämään erilaisia työtapoja erikokoisissa ryhmissä sekä

itsenäisesti. Työtapojen valintaa ohjaavat lasten ikä, tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksenkohteet.

Henkilöstöltä edellytetään ammattitaitoa ja herkkyyttä tunnistaa eri tilanteiden pedagogisia mahdollisuuksia. Tämä näkyy muun muassa taitona havaita lasten aloitteita ja tunnetiloja sekä muuttaa ja suunnata omaa toimintaansa niiden mukaisesti.

5.4 Leikki kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin välineenä

Leikki on keskeinen toimintatapa varhaiskasvatuksessa. Leikki edistää lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Leikissä lapsi oppii, ja leikki on lapselle tapa olla ja elää sekä hahmottaa maailmaa. Kokemukset, jotka herättävät lapsissa tunteita, uteliaisuutta ja kiinnostusta, virittävät leikkiin.

Lapselle leikin merkitys syntyy leikistä itsestään. Leikissä lapset rakentavat käsitystä itsestään ja muista ihmisistä. Mielikuvitus mahdollistaan sen, että lapset voivat kokeilla erilaisia rooleja ja ideoita, joita he muuten eivät voisi toteuttaa. Leikkiessään lapset voivat käsitellä itselleen vaikeita kokemuksia. Leikissä on turvallista kokeilla, yrittää ja erehtyä.

Lapset havainnoivat kokeilevat ja oppivat yhteisön sääntöjä leikissä. Ryhmässä leikkiessään lapset oppivat säätelemään tunteitaan ja tahtomistaan sekä huomioimaan toisia. Yhteisöllisyys kasvaa leikin kautta ja vahvistaa myönteistä tunneilmaisua.

Henkilöstön tehtävä on turvata leikin edellytykset, ohjata leikkiä sopivalla tavalla ja huolehtia siitä, että jokaisella lapsella on mahdollisuus olla osallisena yhteisissä leikeissä. Henkilöstön tulee suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti tukea lasten leikin kehittymistä sekä ohjata sitä joko leikin ulkopuolelta tai olemalla itse mukana leikissä. henkilöstön fyysinen ja psyykkinen läsnäolo tukee lasten välistä vuorovaikutusta ja ehkäisee ristiriitatilanteiden syntymistä.

Pitkäkestoiseen leikkiin tarvitaan aikaa, rauhaa ja tilaa. Oppimisympäristöjen tulee joustaa leikkien mukaan, sillä leikit eivät pysy paikallaan niille nimetyissä tiloissa.

Leikillä on erityinen sija päivittäisessä toiminnassa. Leikille aikaa päivittäin. Aikuisen aktiivinen läsnäolo on tärkeää, koska hän on leikin mahdollistaja ja mukana ohjaamassa leikkiä. Lastenkulttuurin ja lapsille suunnatun median tunteminen auttaa henkilöstöä ymmärtämään lasten leikkejä. Lasten erilaisia leikkejä ja ideoita kunnioitetaan.

5.5 Oppimisen alueet

Lapsilla on oikeus saada varhaiskasvatuksessa monipuolisia kokemuksia oppimisen eri alueista. Oppimisen alueet eivät ole irrallisia erikseen toteutettavia kokonaisuuksia vaan niiden sisältöjä voidaan yhdistellä. Oppimisen alueet on ryhmitelty esiopetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

Oppimisen alueet:

- Kielten rikas maailma
- Ilmaisun monet muodot
- Minä ja meidän yhteisömme
- Tutkin ja toimin ympäristössäni
- Kasvan, liikun ja kehityn

Kielten rikas maailma

Varhaiskasvatuksen tehtävä on vahvistaa lasten kielellisten taitojen ja valmiuksien sekä kielellisten identiteettien kehittymistä. Kielelliset identiteetti eli kielen kehityksen keskeiset osa-alueet ovat vuorovaikutustaidot, kielen ymmärtämisen taitot, puheen tuottamisen taidot, kielen käyttötaidot, kielellinen muisti ja sanavarasto ja kielitietoisuus.

Kieli on lapsille sekä oppimisen kohde että väline. Sen avulla lapsi ottaa haltuun erilaisia tilanteita ja asioita, sekä toimii vuorovaikutuksessa muiden kanssa, ilmaisee itseään ja hankkii tietoa. Kielen oppimisen kannalta on tärkeä tiedostaa, että saman ikäiset lapset

voivat olla eri vaiheissa kielen kehityksen eri osa-alueilla. Kielelliset identiteetit kehittyvät, kun lapsia ohjataan ja tuetaan kielellisten taitojen ja valmiuksien keskeisillä osa-alueilla. Tarvittaessa lapsia tuetaan käyttämään vaihtoehtoisia kommunikaatiotapoja kuten kuvia tai tukiviittomia puheen tukena.

Ruoveden varhaiskasvatuksen yhtenä kantavana teemana on lukeminen. Kirjat ovat varhaiskasvatuksessa helposti saatavilla. Lukeminen ja loruttelu on luonteva osa jokapäiväistä toimintaa. Tavoitteena on myös, että perheitä kannustettaisiin lukemaan lastensa kanssa. Varhaiskasvatuksessa on jo vuosien ajan järjestetty lukuviikkoja, joiden aikana lapsille on jaettu lukupassit, joihin on kerätty merkintöjä luetuista kirjoista. Lukuviikkojen jälkeen lapsille on jaettu lukudiplomit ja järjestetty lukujuhlat, joissa on ollut lukemiseen liittyvää ohjelmaa.

Tavoitteena on myös herättää lasten kiinnostu kirjoja ja lukemista kohtaan. Tässä on auttanut tiivis yhteistyö kirjaston kanssa. Kirjastosta on voinut pyytää teeman mukaisia kirjakasseja, joihin kirjaston henkilökunta on valinnut monipuolisesti aiheeseen liittyviä kirjoja. Yhteistyöstä kirjaston kanssa on tehty kirjastoyhteistyösuunnitelma (Liite 6.).

Ilmaisun monet muodot

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tavoitteellisesti tukea lasten musiikillisen, kuvallisen, käsityöllisen, sanallisen ja kehollisen ilmaisun kehittymistä, sekä tutustuttaa heitä eri taiteenaloihin ja kulttuuriperintöön.

Musiikillisen ilmaisun tavoitteena on tuottaa lapsille musiikillisia kokemuksia sekä vahvistaa lasten kiinnostusta ja suhdetta musiikkiin. Lasten kanssa lauletaan, loruillaan, kokeillaan erilaisia soittimia, kuunnellaan musiikkia ja liikutaan musiikin mukaan. Lapset saavat myös kokemuksia musiikin tekemisestä yhdessä sekä esiintymistilanteiden tuomasta onnistumisen ilosta.

Kuvallisen ilmaisun tavoitteena on kehittää lasten suhdetta kuvataiteeseen ja kulttuuriperintöön. Lapset kokeilevat erilaisia kuvan tekemisen tapoja, välineitä ja materiaaleja esimerkiksi maalaamalla, piirtämällä ja rakentamalla.

Lapsia rohkaistaan **sanalliseen** ja **kehollliseen ilmaisuun** esimerkiksi draaman, tanssin ja leikin keinoin. Toiminnassa hyödynnetään monipuolisesti esimerkiksi lastenkirjallisuutta, sanataidetta, teatterin eri muotoja, tanssia ja sirkusta.

Käsityöllisen ilmaisun tavoitteena on tarjota lapsille kokeilun. tutkimisen, yhteisöllisen tekemisen, kokemisen ja oivaltamisen iloa ja nautintoa työskentelystä, jossa oma luovuus ja kädenjälki näkyvät. Lapsille tarjotaan mahdollisuuksia itse kokeilla, tutkia ja yhdistellä erilaisia materiaaleja sekä opetella työskentelyssä tarvittavia käsityön tekniikoita.

Minä ja meidän yhteisömme

Varhaiskasvatuksen tehtävä on auttaa lasta ymmärtämään erilaisia ihmisiä ja kulttuureita ja harjoitella niiden kanssa toimimista. Tehtävän osa-alueita ovat **eettinen ajattelu, katsomuskasvatus, lähiyhteisön menneisyys, nykyisyys ja tulevaisuus sekä mediakasvatus**. Toiminnassa voidaan käyttää monipuolisesti esimerkiksi satuja, musiikkia, kuvataidetta, leikkiä, draamaa, erilaisia mediasisältöjä sekä vierailijoita, vierailuja ja lähiympäristön tapahtumia.

Eettisen ajattelun taitojen kehittymistä tuetaan pohtimalla lasten kanssa eri tilanteissa esiintyviä tai lapsia askarruttavia eettisiä kysymyksiä. Teemat voivat liittyä esimerkiksi ystävyyteen oikean ja väärän erottamiseen, oikeudenmukaisuuteen, tai pelon, surun ja ilonaiheisiin. Lasten kanssa pohditaan myös ryhmän sääntöjä ja niiden perusteita.

Varhaiskasvatuksen katsomuskasvatuksessa yhteisen tutustumisen kohteena ovat lapsiryhmässä läsnä olevat uskonnot ja muut katsomukset. Vastaavasti tarkastellaan myös

uskonnottomuutta. Tavoitteena on edistää keskinäistä kunnioitusta ja ymmärrystä eri katsomuksia kohtaan. Luontevia tapoja tarkastella katsomuksia ovat esimerkiksi vuodenkiertoon liittyvät juhlat ja tapahtumat sekä päivittäiset tilanteet kuten pukeutuminen ja ruokailu. katsomuskasvatuksessa tehdään tiivistä yhteistyötä huoltajien kanssa.

Ruoveden varhaiskasvatuksessa on ollut perinteenä tehdä yhteistyötä evankelisluterilaisen seurakunnan kanssa. Olemme vuosittain käyneet seurakunnan järjestämässä joulukirkossa. Lapsille, jotka eivät osallistu seurakunnan tilaisuuksiin järjestämme muuta toimintaa.

lisäksi Tarjanteen seurakunnan työntekijä käy viikoittain leikittämässä lapsia ja osallistumassa lasten ulkoiluun. Varhaiskasvatuksesta ei kuitenkaan osallistuta seurakunnan järjestämiin pyhäkoulukerhoihin.

Lähiyhteisön menneisyys, nykyisyys ja tulevaisuus. Lapsille luodaan mahdollisuuksia eläytyä menneisyyden tapahtumiin ja tilanteisiin. Tärkeitä tiedonlähteitä ovat lapset ja heidän henkilöhistoriansa lähiyhteisön jäsenet, esineistöt ja ympäristöt. Menneeseen aikaan voidaan tutustua esimerkiksi lasten isovanhempien lapsuuden leikkien ja musiikin avulla.

Nykyhetkeä tarkastellaan käsittelemällä lasten kanssa heitä askarruttavia tai kiinnostavia ajankohtaisia asioita. Tavoitteena on kasvattaa lapsia ymmärtämään, että ihmiset ovat erilaisia, mutta samanarvoisia.

On myös tärkeä pohtia lasten kanssa tulevaisuutta ja sitä miten omaan tulevaisuuteen voi itse vaikuttaa. Tulevaisuutta voi pohtia esimerkiksi tulevan vuodenajan leikkien tai oman oppimisympäristön suunnittelun avulla.

Varhaiskasvatuksessa **mediakasvatuksen** tehtävänä on tukea lasten mahdollisuuksia toimia aktiivisesti ja ilmaista itseään yhteisössään. Lasten kanssa tutustutaan eri medioihin ja kokeillaan median tuottamista leikinomaisesti turvallisissa ympäristöissä. Yhdessä lasten kanssa pohditaan mediasisältöjen todenmukaisuutta. Lapsia ohjataan käyttämään mediaa vastuullisesti ottaen huomioon oma ja toisten hyvinvointi.

Tutkin ja toimin ympäristössäni

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on antaa lapselle valmiuksia havainnoida, jäsentää ja ymmärtää ympäristöään. Lapsia ohjataan tutkimaan ja toimimaan luonnossa ja rakennetussa ympäristössä. Varhaiskasvatus tukee lasten **matemaattisen ajattelun** kehittymistä sekä vahvistaa myönteistä suhtautumista matematiikkaan. Varhaiskasvatukseen sisältyy myös **ympäristökasvatusta ja teknologiakasvatusta**.

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tarjota oivaltamisen ja oppimisen iloa **matemaattisen ajattelunsa** eri vaiheissa oleville lapsille. Lapset tutustuvat matematiikkaan ja sen osa-alueisiin havainnollisen ja leikinomaisen toiminnan myötä. Keskeisiä matematiikan osa-alueita ovat matemaattiset ajattelu – ja päättelytaidot, lukukäsite ja laskemisen taidot, aritmeettiset taidot, geometriset taidot, mittaaminen sekä aika ja näihin liittyvät käsitteet. Lapsia ohjataan kiinnittämään huomiota päivittäisissä tilanteissa ja lähiympäristössä ilmeneviin muotoihin, määriin ja muutoksiin. Lapsille tarjotaan mahdollisuuksia luokitella, vertailla ja asettaa järjestykseen asioita ja esineitä.

Lapsia innostetaan havainnoimaan lukumääriä ympäristöstä ja taitojen karttuessa liittämään ne lukusanaan ja numeromerkkeihin. Lukujonotaitoja ja nimeämistä voidaan kehittää esimerkiksi lorujen ja riimien avulla. Lasten kanssa kokeillaan mittaamista ja harjoitellaan sijainti- ja suhdekäsitteitä esimerkiksi liikuntaleikeissä, piirtäen tai eri välineiden avulla.

Lasten geometristä ajattelua vahvistetaan rakentelulla, askartelulla ja muovailulla. Aikakäsitettä avataan esimerkiksi vuorokauden- tai vuodenaikoja havainnoimalla.

Ympäristökasvatuksen tavoitteena on vahvistaa lasten luontosuhdetta ja vastuullista toimimista ympäristössä sekä ohjata heitä kohti kestävää elämäntapaa. Ympäristökasvatuksen kolme sisältöaluetta ovat oppiminen ympäristössä, oppiminen ympäristöstä sekä toimiminen ympäristön puolesta.

Varhaiskasvatuksessa korostetaan ympäristökasvatusta. Koko varhaiskasvatuksen yhtenä painopistealueena on metsäpedagogiikka, jota toteutetaan ohjaamalla lapsia kunnioittamaan luontoa sen kasveja ja eläimiä. Lasten kanssa retkeillään säännöllisesti metsässä ja metsä on myös tärkeä oppimisympäristö. Opetamme lapsille vastuullista toimintaa ympäristöstä ja kestävää elämäntapaa

Päiväkoti Metsäpolulle on myönnetty Vihreä lippu – sertifikaatti 16.5.2022. Vihreä lippu on kestävän kehityksen ohjelma ja ympäristösertifikaatti kasvatusalalle.

Ympäristökasvatuksella edistetään kestävään elämäntapaan kasvamista sekä siinä tarvittavien taitojen harjoittelemista. Näitä käytännön taitoja ovat esimerkiksi roskaamaton retkeily, säästäväisyyden opettelu, ruokailuun liittyvä vastuullisuus, energian säästäminen sekä jätteiden vähentäminen esimerkiksi kierrätyksen, tavaroiden korjaamisen ja uudelleenkäytön avulla. Samalla lapsia ohjataan kiinnittämään huomiota tekojen vaikutuksiin.

Teknologiakasvatuksen tavoitteena on kannustaa lapsia tutustumaan tutkivaan ja kokeilevaan työtapaan. Lapsia ohjataan myös havainnoimaan ympäristön teknologiaa. Lapsia rohkaistaan tekemään kysymyksiä, etsimään niihin yhdessä vastauksia ja tekemään päätelmiä. Toiminnassa voidaan hyödyntää lähiympäristön teknologisia ratkaisuja esimerkiksi leluja ja muita arjen teknologisia ratkaisuja ja tutkia niiden toimintaperiaatteita.

Kasvan, liikun ja kehityn

Kasvan, liikun ja kehityn -oppimisen alueeseen sisältyy liikkumiseen, ruokakasvatukseen, terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tavoitteita. Tämä oppimisen alue tukee erityisesti itsestä huolehtimiseen ja arjen taitoihin liittyvää laaja-alaista osaamista. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on innostaa lapsia **liikkumaan** monipuolisesti sekä kokemaan liikunnan iloa. Lapsia kannustetaan ulkoiluun ja liikunnallisiin leikkeihin kaikkina vuodenaikoina. Ohjatun liikkumisen lisäksi huolehditaan siitä, että lapsilla on riittävästi mahdollisuuksia päivittäiseen omaehtoiseen liikuntaan sekä sisällä että ulkona. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on kehittää lasten kehotuntemusta, ja -hallintaa sekä motorisia perustaitoja, kuten tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja.

Säännöllisellä ja ohjatulla liikunnalla on tärkeä merkitys lasten kokonaisvaltaiselle kehitykselle ja motoriselle oppimiselle. Tämän vuoksi lasten motoristen taitojen suunnitelmallinen havainnointi on tärkeää. Henkilöstön tulee suunnitella päivän rakenne, sisä- ja ulkoympäristö sekä toiminnan sisällöt niin, että lapset voivat monipuolisesti nauttia liikkumisesta eri tilanteissa.

Liikunta on yksi Ruoveden varhaiskasvatuksen painopistealueista. Kirkonkylällä hyödynnetään kunnan olemassa olevia liikuntapaikkoja kuten jäähallia, urheilu- ja pesäpallokenttiä, pururataa, pumptrack-rataa, ulkokuntosalia sekä koulun pihan liikunta ja leikkivälienitä, jotka kaikki sijaitsevat päiväkodin välittömässä läheisyydessä. Ryhmiksissä on mahdollista käyttää koulujen ulko- ja sisätiloja.

Ruovedellä tehdään yhteistyötä eri liikuntaseurojen kanssa. Liikuntaseurat voivat pitää varhaiskasvatuksen lapsille näytetunteja lajeistaan esimerkiksi luistelusta tai pesäpallosta. Varhaiskasvatuksesta voidaan tiedottaa lasten perheille seurojen tarjoamista harrastusmahdollisuuksista. Tämä edistää lapsia liikkumaan myös vapaa-ajalla erilaisissa tiloissa ja olosuhteissa.

Ruokakasvatuksen tavoitteena on edistää myönteistä suhtautumista ruokaan ja syömiseen sekä tukea monipuolisia ja terveellisiä ruokatottumuksia. Ruokakasvatus tukee kestävää elämäntapaa ja vahvistaa lasten ymmärrystä esimerkiksi ruoan alkuperästä, merkityksestä ja arvosta. Lapsia ohjataan omatoimiseen ruokailuun ja monipuoliseen, riittävään syömiseen. Tässä on suurena apuna päiväkodin ruokalan linjasto, josta lapset voivat harjoitella ruoan ottamista omien mieltymystensä mukaan.

Ruokailutilanteista järjestetään turvallisia ja myönteisiä. Lasta rohkaistaan maistamaan erilaisia makuja. Aikuisen esimerkki on tärkeä. Ruokailuhetkistä luodaan rauhallisia ja turvallisia. Ruokailuhetkillä opetellaan ruokarauhaa, hyviä pöytätapoja sekä yhdessä syömisen kulttuuria.

Ruovedellä varhaiskasvatuksen ruokalistan suunnittelu pohjautuu Terveyttä ja iloa ruoasta-varhaiskasvatuksen ruokasuositukseen sekä kouluruoka suositukseen. Ruokalista suunnitella siten, että listalla on suositusten mukaisesti vuorotellen keittoja, pääruokakastikkeita, vuokaruokia sekä kappaleruokia. Ruokalistalla käytettävät liha- ja lihajalosteet ovat kotimaisia. Makkaratuotteina käytetään sydänmerkki-tuotteita. Aamupuuron hiutaleina käytetään luomuhiutaleita.

Varhaiskasvatuksessa pohditaan yhdessä lasten kanssa **terveyteen ja turvallisuuteen** liittyviä asioita. Lasten valmiuksia pitää huolta terveydestään sekä henkilökohtaisesta hygieniastaan tuetaan. Lasten kanssa keskustellaan liikkumisen, levon ja hyvien kaveritaitojen merkityksestä hyvinvoinnille ja terveydelle. Lasten kanssa opetellaan turvallisuuteen liittyviä asioita päivittäisissä tilanteissa muun muassa pukeutumis-, leikki-, ruokailu- ja ulkoilutilanteissa. Kehotietoisuuteen ohjataan kunnioittavasti.

Liikennekasvatuksessa teemme yhteistyötä liikenneturvan kanssa. Opettelemme liikkumaan turvallisesti lähiympäristössä ja käyttäytymään liikennesääntöjen mukaisesti.

5.6 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä tarkentavia näkökulmia

Lasten vaihtelevat kielelliset ja kulttuuriset taustat ja valmiudet nähdään yhteisöä myönteisellä tavalla rikastuttavana. Kielet, kulttuurit ja katsomukset nivoutuvat osaksi varhaiskasvatuksen kokonaisuutta.

Varhaiskasvatuslain mukaan kunnan on huolehdittava, että lapsi voi saada varhaiskasvatusta lapsen äidinkielellä olevalla suomen, ruotsin, tai saamen kielellä. Viittomakieltä käyttävälle lapselle voidaan antaa varhaiskasvatusta viittomakielellä.

6. Lapsen tuki

Varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada yleistä, tehostettua tai erityistä tukea siten kuin varhaiskasvatuslaissa on säädetty. Oikea-aikaisella, yksilöllisesti kohdennetulla, ryhmässä toteutetulla ja lapsen tarpeiden mukaisella tuella edistetään lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Samalla ehkäistään lapsen ongelmien kasvamista ja monimuotoistumista sekä riskiä syrjäytyä.

Tuen järjestämisen lähtökohtana ovat lapsen vahvuudet sekä oppimiseen, kehitykseen ja hyvinvointiin liittyvät tarpeet. Lasta kuullaan lapsen ikä ja kehitys huomioiden.

Varhaiskasvatuksessa tuki rakentuu lapsen yksilöllisiin tarpeisiin vastaamisesta sekä yhteisöllisistä ja oppimisympäristöihin liittyvistä ratkaisuista. Varhaiskasvatuksessa huolehditaan siitä, että jokainen lapsi kokee itsensä hyväksytyksi omana itsenään sekä ryhmän jäsenenä. Kannustamalla lasta ja antamalla hänelle mahdollisuuksia onnistumisen kokemuksiin tuetaan lapsen myönteisen minäkuvan kehittymistä. Lapsen tarvitsema tuki ja toimenpiteet kirjataan päiväkodissa tai perhepäivähoidossa olevan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan.

6.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

Varhaiskasvatuksen järjestäjä on velvollinen antamaan lapselle hänen tarvitsemaansa tukea päiväkodissa tai perhepäivähoidossa. Lapsen tuen tarve arvioidaan ja tukea järjestetään viivytyksettä. Tuen saaminen ei edellytä diagnoosia. Tuki varhaiskasvatuksessa järjestetään yleisenä, tehostettuna ja erityisenä tukena inklusiivisten periaatteiden mukaisesti. Inklusiivisessa varhaiskasvatuksessa lähtökohtana tulee olla lapsen osallisuus ja yhteenkuuluvuus. Jokaisella lapsella on oikeus saada tukea omassa lapsiryhmässään erilaisin joustavin järjestelyin.

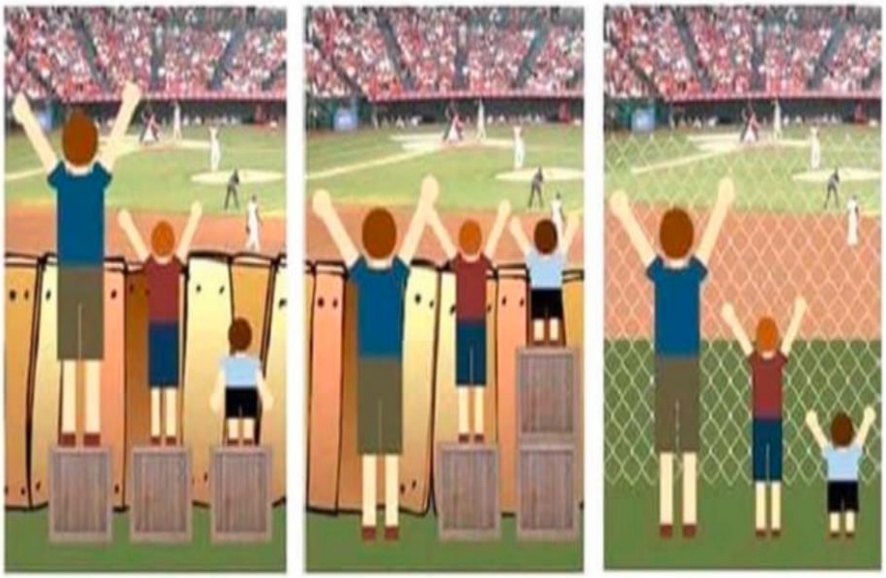

Tuen tasojen välillä siirrytään joustavasti ja tuen tasoa arvioidaan aina tapauskohtaisesti. Tuen antaminen perustuu aina lapsen havainnointiin sekä tuen tarpeen ja annetun tuen vaikuttavuuden arviointiin. Tuen vaikuttavuuden arviointia varten Ruovedellä on laadittu Yleisen tuen arviointi -lomake, jolla voidaan kartoittaa lapsen saamaa yleisen tuen vaikuttavuutta ennen tehostetun tuen päätöksen tekemistä. (Liite 8.)

Lapsen saama tuki on aina yksilöllistä ja se edellyttää yhteistyötä huoltajien kanssa. Lapsella on aina oikeus tarvitsemiinsa tuen palveluihin ja apuvälineisiin, tuen vahvuudesta riippumatta. Tehostetun tai erityisen tuen edellytyksenä ei ole, että lapsi on ensin saanut muulle tasolle kuulunutta tukea. Kun lapsella on päätös erityisestä tai tehostetusta tuesta, yhteistyö varhaiskasvatuksen erityisopettajan ja muiden asiantuntijoiden kanssa korostuu. Mikäli lapsen tuen tarve sitä edellyttää, lapsella on oikeus osallistua varhaiskasvatukseen pienryhmässä tai erityisryhmässä.

Varhaiskasvatuksessa voi olla lapsi- tai ryhmäkohtaisia avustajia, joiden tehtävä on tukea lasta tai lapsia ryhmässä sekä mahdollistaa heidän osallistumisensa toimintaan. Tämä voi myös tarkoittaa esimerkiksi sitä, että avustaja auttaa muita lapsia, kun varhaiskasvatuksen opettaja toimii tukea tarvitsevan lapsen kanssa ja tuo vuorovaikutustilanteeseen lapsen yksilöllisiin tavoitteisiin liittyviä pedagogisia sisältöjä.

Tehostettua tai erityistä tukea saava lapsi on otettava huomioon päiväkodin ja perhepäivähoidon henkilöstömitoituksessa. Henkilökohtaisen tai ryhmäkohtaisen avustajan tarpeesta sekä lapsiryhmän koosta keskustellaan aina tapauskohtaisesti yhteistyössä ryhmän opettajan, varhaiskasvatuksen erityisopettajan, varhaiskasvatuksen johtajan ja sivistysjohtajan kanssa.

Lapsen kannalta on tärkeää, että tuki muodostaa johdonmukaisen jatkumon varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen aikana sekä lapsen siirtyessä perusopetukseen.

6.2 Yhteistyö tuen aikana

Huoltajan ja varhaiskasvatuksen henkilöstön yhteinen tieto lapsesta ja hänen tarpeistaan on lähtökohta varhaisen ja riittävän tuen antamiseen. Huoltajan kanssa keskustellaan lapsen oikeudesta tukeen, tuen järjestämisestä sekä lapselle annettavasta tuesta ja tuen toteuttamisesta. Lasta kuullaan ja hänen mielipiteensä huomioidaan ikä ja kehitysvaihe huomioon ottaen.

Huoltajaan ollaan yhteydessä heti, kun lapsella ilmenee kehityksen tai oppimisen haasteita tai henkilöstöllä herää huoli lapsen hyvinvoinnista. Huoltajalle annetaan tietoa lasta koskevien asioiden käsittelystä, tietojen saannista ja niiden luovuttamisesta sekä salassapidosta. Tarvittaessa keskusteluissa käytetään tulkkia. Lapsen tuen toteuttamisen tavoitteet voidaan saavuttaa parhaiten silloin, kun kaikki osapuolet osallistuvat yhteistyöhön.

Lapsi voi saada tukea myös muiden lapsia ja perheitä koskevien palvelujen kautta. Ruovedellä toimii pikkulasten konsultaatiotyöryhmä, johon kuuluu varhaiskasvatuksen erityisopettaja, neuvolan terveydenhoitaja, perheneuvolan sosiaalityöntekijä ja psykologi, sosiaalitoimen sosiaaliohjaaja ja toimintaterapeutti sekä tarvittaessa varhaiskasvatuksen

johtaja. Työryhmä kokoontuu kerran kuukaudessa. Tässä ryhmässä voidaan keskustella lapsen ja perheen tuen tarpeesta joko nimettömänä konsultaation tai perheen luvalla tapauskohtaisesti. Perhe voi myös halutessaan osallistua työryhmän kokoukseen. Keskustelun päätteeksi sovitaan, mikä taho jatkaa tuen suunnittelua ja yhteistyötä perheen kanssa ja miten. (Liite 8.) Yhteistyötä tehtäessä noudatetaan aina salassapitoa ja tietojen vaihtoa koskevaa lainsäädäntöä.

6.3 Tuen toteuttaminen varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatukseen osallistuminen on hyvä perusta lapsen kehitykselle, oppimiselle ja hyvinvoinnille. Vaikeuksia ehkäistään ennalta pedagogisilla järjestelyillä ja erilaisilla työtavoilla. Näihin kuuluvat muun muassa suunnitelmallinen toiminnan eriyttäminen, ryhmien joustava muuntelu ja oppimisympäristöjen muokkaaminen. Selkeä päiväjärjestys ja päivittäisten toimintojen rytmittäminen tukevat kaikkia lapsia. Mikäli laadukas peruspedagogiikka ei riitä, lapselle annetaan tarpeen mukaisia tuen muotoja ja tukipalveluita. Tuki voi olla yleistä, tehostettua tai erityistä tukea. Varhaiskasvatuksessa tuen muodot tarkoittavat pedagogisia, rakenteellisia ja hoidollisia tukitoimia. Aloite lapsen tuen vahvistamisesta voi tulla ryhmän henkilöstöltä, huoltajilta tai muilta asiantuntijoilta.

Yleinen tuki

Varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada hänen yksilöllisen kehityksensä, oppimisensa tai hyvinvointinsa edellyttämää yleistä tukea heti tuen tarpeen ilmettyä osana varhaiskasvatuksen perustoimintaa. Yleistä tukea toteutetaan lapsen omassa ryhmässä.

Yleinen tuki on ensimmäinen keino vastata lapsen tuen tarpeeseen. Yleinen tuki muodostuu yksittäisistä pedagogisista, hoidollisista tai rakenteellisista tuen muodoista, joilla tilanteeseen vaikutetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Pedagogisia ratkaisuja voivat olla esimerkiksi pukeutumispaikan miettiminen, kuvaohjaus tai siirtymätilanteiden sujuvoittaminen. Tuki on pääsääntöisesti lyhytkestoisempaa ja intensiteetiltään matalampaa verrattuna tehostettuun ja erityiseen tukeen.

Lapsen yksilöllisiin tuen tarpeisiin vastataan käyttämällä esimerkiksi soveltuvia materiaaleja, välineitä, opetusohjelmia tai osa-aikaista erityisopettajan antamaa tukea.

Yleinen tuki ei edellytä hallintopäätöksen antamista, vaan tukea annetaan aina tuen tarpeen ilmetessä. Lapsen saama yleinen tuki kirjataan kuitenkin aina lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Yleinen tuki järjestetään varhaiskasvatuksen opettajan ja muun henkilöstön yhteistyössä. Tukipalveluista, eli varhaiskasvatuksen erityisopettajan

antamasta konsultaatiosta ja opetuksesta sekä tulkitsemis- ja avustamispalveluista ja apuvälineistä tehdään hallinnollinen päätös.

Tehostettu tuki

Mikäli yleinen tuki ei riitä, lapselle on annettava yksilöllisesti suunniteltua tehostettua tukea. Tukea tehostetaan tuen suunnittelulla ja toteuttamistapojen lisäämisellä tai niitä vahvistamalla. Tuki on intensiteetiltä voimakkaampaa ja pitkäkestoisempaa kuin yleinen tuki ja käytössä on useita säännöllisesti ja samanaikaisesti toteutettavia tuen muotoja. Tehostettua tukea annetaan niin kauan kuin lapsi sitä tarvitsee. Oikea-aikaisesti annettu tehostettu tuki ennaltaehkäisee lapsen myöhempää tuen tarpeiden moninaistumista.

Lapsen mahdollista myöhempää diagnoosia tai kuntoutuksen aloittamista ei voida käyttää tuen saamisen ehtona. Tehostetun tuen antamisesta tehdään hallintopäätös. Lapsen saama tehostettu tuki kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan.

Erityinen tuki

Lapselle on annettava tukea yksilöllisesti suunniteltuna erityisenä tukena, kun yleinen tuki tai tehostettu tuki ei riitä. Erityistä tukea voidaan antaa vammasta, sairaudesta, kehityksen viivästymisestä tai muusta, merkittävästi toimintakykyä alentavasta lapsen oppimisen ja kehityksen tuen tarpeesta johtuen. Erityinen tuki ei kuitenkaan välttämättä edellytä diagnoosia. Erityinen tuki on vahvin varhaiskasvatuksessa annettavan tuen taso. Erityinen tuki perustuu erityispedagogiseen osaamiseen ja se sisältää rakenteellisia tuen muotoja. Lapsen tuen tarpeen vaatiessa tuki voidaan aloittaa suoraan erityisen tuen tasolla.

Lapsella on oikeus saada erityistä tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Erityinen tuki muodostuu useista tuen muodoista ja tukipalveluista, ja on jatkuvaa ja kokoaikaista. Erityisen tuen antamisesta tehdään hallintopäätös. Lapsen saama erityinen tuki kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan.

Tuen muodot

Tuen eri muotoja käytetään kaikilla tuen tasoilla lapsen tuen tarpeen mukaisesti. Tuen muotoja voi toteuttaa samanaikaisesti heti tuen tarpeen ilmettyä osana varhaiskasvatuksen perustoimintaa. Varhaiskasvatuksen työtapoja ja oppimisympäristöjä muunnellaan lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaan. Tuen muodot suunnitellaan pedagogisesti niin, että lapsen osallisuus, oikeus oppia ja toimia osana vertaisryhmää toteutuvat lapsen edun mukaisesti. Lapsen tuki voi sisältää **pedagogisia, rakenteellisia** ja **hoidollisia** tuen muotoja.

Lapsen tuki järjestetään osana varhaiskasvatuksen päivittäistä toimintaa. Lapsiryhmän kokoa muodostettaessa huomioidaan tukea tarvitsevien lasten etu, tuen tarve ja taso sekä se, että varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet voidaan ryhmässä saavuttaa. Mikäli päiväkodissa tai perhepäivähoidossa on tehostettua tai erityistä tukea tarvitseva lapsi, tulee tämä ottaa huomioon lasten tai henkilökunnan lukumäärässä, mikäli lasta varten ei ole henkilökohtaista tai ryhmäkohtaista avustajaa.

Pedagogisiin tuen muotoihin lukeutuvat toistuvien toimintojen sekä lapselle selkeän ja ennakoitavan päivärytmin luominen. Lapsen tukeen kuuluvat muun muassa sensitiiviset ja saavutettavat vuorovaikutus- ja kommunikointitavat. Näitä voivat olla puhetta korvaavat kommunikaatiomenetelmät, kuten viittomat, kuvat tai erilaiset teknologiset ratkaisut. Lapsen tarpeisiin vastaaminen edellyttää varhaiskasvatuksen henkilöstöltä yhteisiä ja johdonmukaisia pedagogisten ja erityispedagogisten työtapojen ja menetelmien käyttöä. Pedagogisiin tuen muotoihin kuuluvat myös varhaiskasvatuksen toiminnan suunnittelu, havainnointi, dokumentointi ja arviointi.

Lapsen yksilöllisistä tarpeista nousevia, erityispedagogisia menetelmiä voidaan suunnitella, soveltaa ja toteuttaa joko yhden lapsen, pienen ryhmän tai koko lapsiryhmän yhteisenä toimintana. Varhaiskasvatuksen inklusiivisen arvoperustan mukaisesti pedagogisen tuen suunnittelussa ja toteutuksessa tulee ensisijaisesti käyttää toimintatapoja, joissa lapsen tarvitsema tuki toteutuu osana vertaisryhmää.

Rakenteellisiin tuen muotoihin kuuluu lapsen tuen tarpeen havaitsemiseen ja sen toteuttamiseen liittyvän henkilöstön osaamisen ja erityispedagogisen osaamisen lisääminen. Rakenteellisia tuen muotoja ovat myös ryhmän lapsimäärän pienentäminen sekä henkilöstön mitoitukseen ja rakenteeseen liittyvät ratkaisut sekä niiden muuttaminen lapsen tuen tarpeen mukaan. Ryhmän henkilöstörakennetta voidaan vahvistaa esimerkiksi varhaiskasvatuksen erityisopettajalla. Lapsimäärän pienentämisellä muutetaan henkilöstön ja lasten suhdelukua siten, että lapsen tukea voidaan suunnitellusti toteuttaa ja varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet voidaan ryhmässä saavuttaa. Lisäksi varhaiskasvatukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustamispalvelut, apuvälineiden käyttäminen, esteettömyyden huomioiminen sekä pien- tai erityisryhmä voivat olla lapsen tarvitsemia rakenteellisia tuen muotoja.

Rakenteellisen tuen muodoista keskustellaan aina tapauskohtaisesti yhteistyössä ryhmän opettajan, varhaiskasvatuksen erityisopettajan, varhaiskasvatuksen johtajan ja sivistysjohtajan kanssa.

Hoidollisen tuen muodot tarkoittavat menetelmiä ja toimintatapoja, joilla vastataan lapsen tarvitsemaan hoitoon ja hoivaan. Lapsen terveydenhoidolliset tarpeet huomioidaan osana hoidollisen tuen muotoja. Näitä voivat olla esimerkiksi lapsen pitkäaikaissairauksien hoitoon, lääkitykseen, ruokavalioon ja liikkumiseen liittyvät avustamisen tarpeet ja apuvälineet.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden kanssa tehdään yhteistyötä esimerkiksi varhaiskasvatuksen henkilöstön ohjauksen ja konsultaation osalta.

Varhaiskasvatuksen toimipaikoissa arvioidaan aina tapauskohtaisesti, voidaanko lääke- tai sairaudenhoito toteuttaa osana lapsiryhmän perustoimintaa. Jokaisen lapsen kohdalla tehdään lapsen tilanteen kokonaisarviointi. Lapsen lääke- tai sairaudenhoito ei ole riippuvainen varhaiskasvatuslain mukaisesta tuen tasosta, vaan hoitoa annetaan tuen tasosta riippumatta lapsen tarpeen mukaan.

6.4 Lapsen tuen arviointi

Varhaiskasvatuksessa lapsen tukea arvioidaan kaikilla tuen tasoilla. Lapsen tuen tarvetta, sekä tuen riittävyyttä ja toteutumista arvioidaan tarpeen mukaan, mutta kuitenkin vähintään kerran vuodessa esimerkiksi lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tarkistamisen yhteydessä tai tuen tarpeen tai oppimisympäristön muuttuessa. Lapsen tuen tarpeen arvioinnin prosessi voi alkaa varhaiskasvatuksen henkilöstön tekemien havaintojen pohjalta. Myös huoltaja, lastenneuvolan tai sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö voi tehdä aloitteen.

Tuen antamisen kokonaisuutta tarkasteltaessa arvioidaan aina kunkin lapsen kohdalla, mitkä ratkaisut parhaiten toteuttavat lapsen etua. Lapsen mielipide ja toivomukset huomioidaan ja huoltajan kanssa toimitaan yhteistyössä arvioitaessa tuen tarvetta ja tarvittavia tuen muotoja.

Varhaiskasvatuksen erityisopettaja osallistuu lapsen tuen arviointiin tarpeen mukaan. Sosiaali- ja terveysviranomaiset osallistuvat arvioinnin tekemiseen varhaiskasvatuksen järjestäjän pyynnöstä, jos arviointi edellyttää myös muuta kuin varhaiskasvatushenkilöstön pedagogista asiantuntemusta tuen tarpeen arvioimiseksi ja tuen ratkaisujen perusteeksi.

6.5 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tuen aikana

Lapsen tarvitsema tuki eli tuen taso, tuen muodot ja niiden toteuttaminen sekä niihin liittyvät vastuut ja työnjako kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Sen laadinnasta ja arvioinnista vastaa varhaiskasvatuksen opettajaksi kelpoinen henkilö tai varhaiskasvatuksen erityisopettaja yhteistyössä muun henkilöstön ja lapsen huoltajan kanssa. Henkilöstön tehtävänä on tukea huoltajan ja lapsen osallisuutta suunnitelman laatimisessa ja arvioinnissa. Tavoitteena on toimia yhteisymmärryksessä lapsen ja huoltajan kanssa. Lapsen mielipide selvitetään ja huomioidaan suunnitelmaa laadittaessa ja sitä arvioitaessa.

Tuen tarvetta ja toteutumista arvioidaan ja suunnitelma tarkistetaan tarpeen mukaan vähintään kerran vuodessa tai tuen tarpeen muuttuessa. Toiminnan tavoitteiden saavuttaminen kirjataan ja tavoitteita muutetaan lapsen muuttunutta tuen tarvetta vastaavaksi. Suunnitelmasta tulee ilmetä, jos tuen tarve ja toimenpiteet ovat päättyneet. Tuen tarve arvioidaan aina lapsen aloittaessa esiopetuksen. Esiopetukseen osallistuvan lapsen kasvun, oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuesta määrätään esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa. Esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen osalta mahdollinen tuki tulee yhteensovittaa esiopetuksessa annettavan tuen kanssa ja kirjata lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan.

Ennen tehostetun tai erityisen tuen aloittamista lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan mahdollisten aiemmin toteutettujen tuen muotojen ja niiden vaikuttavuuden arviointi. Arviointi sisältää perustelut siitä, millaisista tuen muodoista lapsi hyötyy ja mitkä parhaiten toteuttavat yksilöllisesti lapsen etua.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa hyödynnetään tehtäessä hallinnollista päätöstä annettavasta tehostetusta tai erityisestä tuesta tai tukipalveluista. Mikäli lapsen tuen tarvetta on arvioitu lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa, tulee arviointi huomioida annettaessa tehostetun tai erityisen tuen hallinnollista päätöstä tai päätöstä tukipalveluista. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma päivitetään hallinnollisen päätöksen sisällön mukaisesti.

Kun lapsi saa varhaiskasvatuksessa tukea, hänen varhaiskasvatussuunnitelmaansa kirjataan seuraavat asia lapsen tarpeen mukaan:

Pedagogiset tuen muodot:

- varhaiskasvatuspäivän rakenteeseen ja päivärytmiin liittyvät ratkaisut
- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut
- tarvittavat erityispedagogiset menetelmät
- vuorovaikutus- ja kommunikointitavat, esimerkiksi viittomien ja kuvien käyttö
- käytännöt, miten lapsi pääsee osalliseksi vertaisryhmän toimintaa, esimerkiksi esteettömyyden huomiointi.

Rakenteelliset tuen muodot:

- tuen toteuttamiseen liittyvän osaamisen ja erityispedagogisen osaamisen vahvistaminen
- henkilöstön mitoitukseen ja rakenteeseen liittyvät ratkaisut
- lapsiryhmän kokoon ja ryhmärakenteeseen liittyvät ratkaisut
- tulkitsemis- ja avustamispalvelut sekä apuvälineiden käyttö
- pien- tai erityisryhmä tai muu tarvittava ryhmämuoto
- varhaiskasvatuksen erityisopettajan osa- tai kokoaikainen opetus tai konsultaatio.

Hoidolliset tuen muodot:

- perushoitoon, hoivaan ja avustamiseen liittyvät menetelmät
- terveydenhoidolliset tarpeet, esimerkiksi lapsen pitkäaikaissairauksien hoitoon, lääkitykseen, ruokavalioon ja liikkumiseen liittyvä avustaminen ja apuvälineet.

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut:

- yhteistyö lapsen ja huoltajan kanssa
- lapsen tuen toteuttamisen vastuut
- erityisasiantuntijoiden palvelujen käyttö
- sosiaali- ja terveydenhuollon sekä muiden asiantuntijoiden antama ohjaus ja konsultaatio
- mahdollisten kuljetusten järjestelyt ja vastuut.

Tuen vaikuttavuuden arviointi

- tuen tarpeen, riittävyyden ja toteutumisen seuranta
- tukitoimien vaikutusten arviointi, arvioinnin perusteella tehtävät johtopäätökset ja toimenpiteet sekä arviointiajankohdat.

Lisäksi lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan mahdolliset sosiaali- ja terveyspalvelut, kuten lapsen saama kuntoutus, jos se on olennaista lapsen varhaiskasvatuksen järjestämisen näkökulmasta.

6.6 Päätös tehostetusta ja erityisestä tuesta ja tukipalveluista

Lapselle annettavasta tehostetusta tai erityisestä tuesta tai tukipalveluista on varhaiskasvatuksen järjestäjän tehtävä viipymättä hallintopäätös, joka perustuu tuen tarpeen arviointiin. Hallintopäätösmenettelyssä noudatetaan hallintolakia. Ennen päätöksen tekemistä varhaiskasvatuksen järjestäjän on kuultava lapsen huoltajaa tai muuta laillista edustajaa. Myös huoltaja voi hakea tehostettua tai erityistä tukea lapselle. Hallintopäätöksen tekee varhaiskasvatuksen järjestämisvastuussa oleva kunta, ja päätös on toistaiseksi voimassa. Huoltaja voi tehdä päätöksestä oikaisuvaatimuksen. Päätökseen on liitettävä ohje oikaisuvaatimuksen tekemiseen. Päätös on aina perusteltava. Hallintopäätös muutetaan tai kumotaan, mikäli tuen tarve muuttuu.

Tehostetun ja erityisen tuen päätöksessä mainitaan ja päätetään seuraavista asioista:

- tuen muodoista
- varhaiskasvatuksen toimipaikasta
- tukipalveluista

Jos lapsen tuesta ei tehdä tehostetun tai erityisen tuen päätöstä, silloin tukipalveluista tehdään erillinen hallintopäätös. Päätöksessä mainitaan ja päätetään seuraavista asioista:

- tukipalvelut

Ruovedellä varhaiskasvatuksen tuen hallintopäätökset tekee sivistysjohtaja.

Hallintopäätös tehostetusta tai erityisestä tuesta tai tukipalveluista on pantava täytäntöön heti. Päätös voidaan panna täytäntöön lainvoimaa vailla olevana. Täytäntöönpanolla ennen päätöksen lainvoimaa on keskeinen merkitys oikeusturvan kannalta. Päätöksellä ei voida päättää lapsen sosiaali- ja terveyspalveluista, kuten lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineistä tai vammaispalvelulain mukaisista palveluista ja tukitoimista.

Lapsen tuen tarvetta, riittävyyttä ja toteutumista arvioidaan tarpeen mukaan. Hallintopäätös muutetaan tai kumotaan, mikäli tuen tarve muuttuu lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tarkistamisen tai muun arvioinnin yhteydessä.

7. Toiminnan arviointi ja kehittäminen varhaiskasvatuksessa

Arvioinnin tarkoituksena on tukea varhaiskasvatuslain ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden ja perusteita tarkentavan paikallisen suunnittelun toteutumista sekä varhaiskasvatuksen kehittämistä. Varhaiskasvatuslain mukaan varhaiskasvatuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa varhaiskasvatusta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. Arvioinnin kohteena ovat varhaiskasvatuslain toteutuminen sekä varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määrätyt periaatteet, sisällöt ja tavoitteet. Varhaiskasvatuksen henkilöstö osallistuu varhaiskasvatuksen arviointiin ja kehittämiseen. Varhaiskasvatuksen arvioinnin tulee olla suunnitelmallista, säännöllistä ja jatkuvaa. Arvioinnin avulla edistetään varhaiskasvatuksen laatua, tunnistetaan toiminnan vahvuuksia ja nostetaan esiin kehittämistarpeita ja kehitetään toimintaa.

Lapsen varhaiskasvatusta arvioitaessa lapsen mielipide ja toivomukset on selvitettävä ja otettava huomioon hänen ikänsä ja kehityksensä edellyttämällä tavalla. Lapsille ja heidän huoltajilleen annetaan mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa varhaiskasvatuksen arviointiin ja heidän näkemyksensä otetaan huomioon varhaiskasvatuksen ja pedagogisen toiminnan suunnittelussa.

Ruovedellä on käytössä lomake, joka annetaan vanhemmalle kotiin täytettäväksi ennen vasukeskustelua. Tässä lomakkeessa kysytään vanhempien mielipidettä lapsen saamasta varhaiskasvatuksesta sekä kehittämistoiveita. Lomakkeessa on myös lapsen sivu, jossa kysytään lapsen mielipidettä sekä toiveita. Lomake käydään läpi vasukeskustelussa ja siitä

nousseita asioita viedään ryhmän henkilökunnan tietoon ja ne pyritään ottamaan huomioon toiminnan suunnittelussa ja kehittämisessä.

7.1 Pedagogisen toiminnan arviointi ja kehittäminen

Pedagogisen toiminnan arvioinnin tarkoitus on kehittää varhaiskasvatusta sekä edistää lasten kehityksen ja oppimisen edellytyksiä. Suunnitelmallisen varhaiskasvatuksen ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumisen seuranta, säännöllinen arviointi ja kehittäminen ovat osa tätä tehtävää. Varhaiskasvatuksen toimintaa arvioidaan ja kehitetään kansallisella ja paikallisella tasolla.

Varhaiskasvatuksen järjestäjä seuraa ja arvioi säännöllisesti varhaiskasvatuksen suunnittelua ja sen toteutumista eri toimintamuodoista. Varhaiskasvatuksen järjestäjä päättää järjestäjä-, yksikkö-, toimipaikka- ja lapsiryhmätason arviointikokonaisuudesta ja arvioinnissa käytettävistä menettelytavoista. On tärkeää, että paikallisilla päättäjillä, huoltajilla sekä varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on ajantasaista tietoa varhaiskasvatuksen toteutumisesta ja sen laadusta. Keskeiset arviointitulokset tulee julkistaa. Järjestäjä- ja yksikkötason arviointi on keskeinen osa varhaiskasvatuksen johtamista ja kehittämistä paikallisesti. Lapsille ja heidän huoltajilleen on järjestettävä mahdollisuus säännöllisesti osallistua varhaiskasvatuksen arviointiin.

Henkilöstön tavoitteellinen ja suunnitelmallinen itsearviointi on keskeisessä asemassa varhaiskasvatuksen laadun ylläpitämisessä ja kehittämisessä. Arvioinnin kohteena voi olla muun muassa henkilöstön vuorovaikutus lasten kanssa, ryhmässä vallitseva ilmapiiri, pedagogiset työtavat, toiminnan sisältö, oppimisympäristöt tai kielen kehityksen tukeminen. Lapsen tuen toteutuminen on keskeinen arvioinnin kohde.

Yksikkötason arviointi tarkoittaa lasten varhaiskasvatussuunnitelmien toteutumisen arviointia. Arvioinnilla edistetään lapsen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin edellytyksiä. lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista on tärkeä arvioida aina ennen sen päivittämistä tai uuden laatimista. Arvioinnin yhteydessä lapsi, huoltaja ja henkilöstö pohtivat omalta osaltaan, miten yhdessä kirjatut pedagogisen toiminnan tavoitteet on huomioitu ja miten ne ovat toteutuneet toiminnassa. Tässä apuna käytetään lapsen vasun vanhemman ja lapsen sivujen lomakkeita.

Syksyllä 2022 Ruoveden varhaiskasvatuksessa on otettu käyttöön toimintamalli, jossa varhaiskasvatuksen johtaja ja varhaiskasvatuksen erityisopettaja käyvät kaikissa päiväkodin ryhmissä ja ryhmiksissä sopimassa ryhmän tavoitteet tulevalle toimintakaudelle. Tavoitteet kirjataan ja niiden toteutumista arvioidaan keväällä vastaavassa palaverissa. Tavoitteita ryhmän henkilökunnan toiminalle voivat olla esimerkiksi henkilöstön vuorovaikutus lasten kanssa, ryhmässä vallitseva ilmapiiri, pedagogiset työtavat, toiminnan sisältö, oppimisympäristöt tai kielen kehityksen tukeminen.

Ruovedellä on käytössä noin kerran kuukaudessa pidettävät opettajien pedagogiset palaverit. Näissä palavereissa suunnitellaan, arvioidaan ja kehitetään yhdessä koko päiväkodin pedagogista toimintaa. Palaverit vetää varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Opettajat voivat toivoa aihetta palaveriin mutta mikäli heiltä ei tue ehdotuksia varhaiskasvatuksen erityisopettaja valitsee sopivan ajankohtaisen aiheen ja pohjustaa sitä.

Vasukeskustelujen lisäksi vanhemmilla on mahdollisuus kertoa mielipiteensä varhaiskasvatuksesta vanhempainilloissa. Jo useammassa vanhempainillassa vanhemmilla on ollut mahdollisuus nimettömänä laittaa palautetta tai kehittämisehdotuksia ryhmän henkilökunnalle.

Henkilökunnalle pidetään noin kerran vuodessa kehityskeskustelua, joissa jokaisella on mahdollisuus kertoa esihenkilölle omia kehittämisideoitaan ja koulutustoiveitaan.